

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»
Кафедра «Іноземна філологія та переклад»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ТА ПРАГМАТИЧНІ ЧИННИКИ
АДЕКВАТНОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ТЕХНІЧНОГО ТЕКСТУ**

Виконав	студент групи ГФ-312м Шакун Владислав Сергійович
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	035 Філологія
Спеціалізація	035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська
Керівник	к.філол.н, доц. Г. М. Костенко

Національний університет «Запорізька політехніка»

Факультет гуманітарний
Кафедра «Іноземна філологія та переклад»
Ступінь вищої освіти другий (магістерський)
Спеціальність 035 «Філологія»
Освітня програма (спеціалізація) 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. завідувача кафедри
доц. Н. М. Жукова

«22» грудня 2023 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Шакуна Владислава Сергійовича

1. Тема кваліфікаційної роботи: **СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ТА ПРАГМАТИЧНІ ЧИННИКИ АДЕКВАТНОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ТЕХНІЧНОГО ТЕКСТУ**

керівник кваліфікаційної роботи Костенко Ганна Миколаївна, к. філол. н., доцент кафедри «Іноземна філологія та переклад»

затверджені наказом закладу вищої освіти від «14» листопада 2023 р. № 440

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи: 18 грудня 2023 р.

3. Вихідні дані кваліфікаційної роботи: теоретичні та критичні праці вітчизняних та зарубіжних дослідників (О. Баловнєва, О.. Балацька, О. Куц, С. Педашев, Е. Бортничук, О. Кальниченко, В. Подміногін, В. Карабан, В. Кухаренко, Р. Богранд, М. Готті, З. Харіс, Е. Найда, Л. Венутті), а також вибірка аналізованого матеріалу з відповідних досліджуваних технічних текстів.

4. ЗМІСТ розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, що їх належить розробити): 1. Визначити поняття «текст», «технічний текст» та «інтерпретація тексту»; 2. Розглянути жанрово-стилістичної специфіки та лінгвістичної терміносистеми технічного тексту; 3. Навести стратегій та прийомів інтерпретації технічного тексту; 4. Проаналізувати труднощі перекладу технічного тексту; 5. Ідентифікувати структурні, семантичні та прагматичні чинники адекватної інтерпретації технічного тексту; 6. Дослідити особливості перекладу технічних текстів.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): 8 рис., 6 табл.

6. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	прийняв виконане завдання
I	Костенко Г. М., к. філол. н., доцент		
II	Костенко Г. М., к. філол. н., доцент		
Нормоконтроль	Підгорна А. Б., к. філол. н., доцент		

7. Дата видачі завдання «11» вересня 2023 року.

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів кваліфікаційної роботи	Примітка
1.	Вибір теми кваліфікаційної роботи	вересень 2023	виконано
2.	Розробка завдання на кваліфікаційну роботу	вересень 2023	виконано
3.	Складання календарного плану кваліфікаційної роботи	вересень 2023	виконано
4.	Збирання матеріалу для написання 1, 2 та 3 розділів	вересень – жовтень 2023	виконано
5.	Підготовка розділу 1, 2, 3	жовтень 2023	виконано
6.	Підготовка вступу	листопад 2023	виконано
7.	Написання вступу і загальних висновків роботи	листопад – грудень 2023	виконано
8.	Оформлення кваліфікаційної роботи	грудень 2023	виконано
9.	Проходження нормоконтролю та рецензування кваліфікаційної роботи	грудень 2023	виконано
10.	Захист кваліфікаційної роботи	грудень 2023	виконано

Студент _____ Шакур В. С.

Керівник роботи (проєкту) _____ Костенко Г. М.

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 90 с., 8 рис., 6 табл., 87 джерел.

Об'єкт дослідження – технічний текст.

Мета дослідження полягає в розгляді структурної побудови технічного тексту, ідентифікації важливих елементів тексту та їх взаємозв'язків, а також в аналізі структурно-семантичних та прагматичних аспектів технічних текстів з метою забезпечення їх адекватної інтерпретації.

Методи дослідження – компонентний аналіз, компаративний метод, метод перекладацького аналізу, когнітивний аналіз, лінгвістичний аналіз.

У першому розділі кваліфікаційної роботи визначено засади вивчення таких понять як «текст», «технічний текст»; розглянуто жанрово-стилістичну специфіку технічних текстів та особливості їх інтерпретації; ідентифіковано структурні чинники технічних текстів. Другий розділ є практичною частиною дослідження, де розглянуто та проаналізовано структурні, семантичні та прагматичні чинники адекватної інтерпретації технічних текстів; описано стратегії та прийоми інтерпретації технічного тексту та виокремлено труднощі при перекладі. У висновках узагальнено результати дослідження.

ПРАГМАТИКА, ТЕКСТ, ТЕХНІЧНИЙ ТЕКСТ, ІНТЕРПРЕТАЦІЯ,
ТЕРМІНОЛОГІЯ, СЕМАНТИКА, СТРАТЕГІЯ ПЕРЕКЛАДУ

ЗМІСТ

Завдання

Реферат

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТЕХНІЧНОГО ТЕКСТУ	10
1.1. Визначення поняття «текст» та «технічний текст»	10
1.2. Жанрово-стилістична специфіка технічних текстів та їх інтерпретація	14
1.3. Структурні чинники технічного тексту	24
1.3.1. Організація технічного тексту	24
1.3.2. Графічна вербалізація	26
1.3.3. Специфічна термінологія технічного тексту	30
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ АДЕКВАТНОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ	39
2.1. Стратегії та прийоми інтерпретації технічного тексту	39
2.2. Семантичні чинники адекватної інтерпретації	48
2.2.1. Зв'язок між словами та термінами	56
2.2.2. Контекст та уточнення значення	58
2.3. Прагматичні чинники адекватної інтерпретації	61
2.4. Труднощі при перекладі технічного тексту	66
ВИСНОВКИ	76
SUMMARY	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	84

ВСТУП

Головна мета перекладу полягає в досягненні найвищого ступеня точності та відповідності мови перекладу саме оригінальному тексту. Велике значення при цьому надається рівню інтелектуальних здібностей перекладача та його здатності до абстрактного мислення. Усе це відіграє вирішальну роль у творчому процесі перекладу, а саме у вмінні розуміти та інтерпретувати технічний текст.

Інтерпретація технічного тексту виникає тоді, коли мовна ситуація або окрема мовна одиниця не мають точного еквівалента в мові перекладу, і перекладач змушений вживати описові прийоми або здійснювати відповідні лексичні трансформації з метою досягнення максимальної точності і автентичності в інтерпретації тексту. Головною метою інтерпретації є створення нового тексту, який відтворював би ідеї оригіналу, навіть якщо це вимагає зміни форми чи структури тексту. Вивченням даної проблематики займалися такі вчені: В. Кухаренко [2004], Д. Лотте [1981], А. Навагіна та А. Кондратенко [2016], Я. Рецкер [2004].

Оригінальність нашого дослідження зумовлена основними особливостями підходу до сучасних вимог та методів аналізу технічних текстів. Ми розглядаємо проблеми інтерпретації технічних текстів завдяки інноваційним методам та використовуючи інтердисциплінарний підхід. Наша наукова розвідка спрямована на розширення розуміння цього питання та надання нових внесків у вивчення технічних текстів та їх інтерпретацій. У процесі перекладу пошук варіантів інтерпретації обумовлений, насамперед, широким контекстом, уявою та логічними міркуваннями самого перекладача. Оскільки об'єкт перекладу має свою смисломісткість, спектр можливих інтерпретацій практично необмеженим.

Актуальність даного дослідження полягає в потребі розвитку навичок та методів інтерпретації для кращого розуміння та використання текстів відповідної галузі. У сучасному світі інформація швидко розповсюджується, і

технічні тексти стають за обсягом більші, що створює потребу в ефективному розумінні їх інтерпретації для подальшого використання у практичних цілях. Так, як технічні тексти часто містять специфічну термінологію та інші складні поняття, то вони вимагають точного інтерпретування та перекладу. Інтерпретація технічних текстів є важливим елементом ефективної міжкультурної комунікації. Якщо ми зможемо краще зрозуміти та інтерпретувати складні технічні концепції, то це сприятиме всебічному розвитку технічної сфери.

Зв'язок роботи з науковими темами. Кваліфікаційну роботу виконано в межах ініціативної наукової теми кафедри теорії та практики перекладу НУ «Запорізька політехніка» № 61111 «Когнітивно-дискурсивна організація текстового простору міжкультурної (крескультурної) комунікації». Тема кваліфікаційної роботи затверджена наказом ректора НУ «Запорізька політехніка» № 440 від 14.11.2023 р.

Об'єкт дослідження – технічний текст.

Предметом дослідження є структурно-семантичні та прагматичні чинники, які впливають на адекватну інтерпретацію технічного тексту.

Мета роботи полягає в розгляді структурної побудови технічного тексту, ідентифікації важливих елементів тексту та їх взаємозв'язків, а також в аналізі структурно-семантичних та прагматичних аспектів технічних текстів з метою забезпечення їх адекватної інтерпретації.

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- визначити поняття «текст», «технічний текст» та «інтерпретація тексту»;
- охарактеризувати жанрово-стилістичну специфіку технічних текстів;
- узагальнити методи дослідження термінології англomовного технічного тексту із зазначенням стратегій та прийомів інтерпретації технічного тексту;
- розглянути структурно-семантичні та прагматичні чинники адекватної інтерпретації технічного тексту;

- дослідити особливості перекладу технічних текстів.

Матеріал дослідження: технічні тексти (інструкції до побутових приладів та рекомендації при їх використанні, загальна кількість сторінок – 250), представлені на сайтах Beko, Cecotec, Miele, RZTK, Whirlpool, Bing.

Методи дослідження були зумовлені поставленою метою і дослідницькими завданнями: *компонентний аналіз* – для встановлення структури лексико-семантичних одиниць (вивчення структури речень, використання термінів і понять, логічної організації технічного тексту та способи передачі інформації); *компаративний метод* – для виявлення особливостей та відмінностей між лексико-семантичними засобами технічних текстів; *метод перекладацького аналізу* – для аналізу труднощів, які виникають під час перекладу технічних текстів та розгляду шляхів їх подолання через застосування певних перекладацьких трансформацій; *когнітивний аналіз* (аналіз когнітивних процесів, які виникають під час інтерпретації технічного тексту, а саме: сприйняття, запам'ятовування і розуміння вихідного тексту); *лінгвістичний аналіз*, який включає вивчення мовних особливостей технічного тексту, таких як спеціалізована термінологія, синтаксис та семантика.

Теоретичне значення дослідження полягає в розуміння структурно-семантичних та прагматичних чинників адекватної інтерпретації технічних текстів, що включає: поглиблення знань про технічний комунікаційний процес; розвиток лінгвістичного підходу дослідження технічних текстів; визначення факторів, що впливають на якість та адекватність інтерпретації технічних текстів; з'ясування важливості правильного використання термінології та лексики у технічних матеріалах.

Практичне значення дослідження полягає в можливості застосування результатів дослідження на практиці. Результати дослідження будуть актуальними у розробці більш зрозумілих технічних текстів, для розробки навчальних матеріалів, які допоможуть здобувачам освіти краще розуміти технічні процеси та матеріали, що сприяє правильному використанню

технічної інформації.

Структуру кваліфікаційної роботи зумовлено науковою логікою дослідження, його метою та поставленими завданнями. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел, який налічує 87 позицій. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 90 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТЕХНІЧНОГО ТЕКСТУ

1.1. Визначення поняття «текст» та «технічний текст»

У наш час проблема визначення «тексту» залишається нерозв'язаною. Фактично, текст (як лінгвістичне явище) представляє собою дуже складний об'єкт, і це призводить до наявності багатьох різних його визначень. Мова відображає людське мислення і проявляється у формі тексту як особливої системи, що відрізняється завершеністю, цілісністю, внутрішньою зв'язністю та послідовністю. За кожним текстом стоїть мовна система, яка є загальнозрозумілою системою знаків. Водночас кожен текст є унікальним, індивідуальним та неповторним способом вираження певних концепцій.

Багато дослідників, таких як М. Альошина [2018], І. Арнольд [1981], А. Бабайлова [1987], Е. Баженова [2001], Ф. Бацевич [2004], Л. Вихристюк [2005] та інші присвятили свої дослідження питанням, пов'язаним з функціонуванням текстів, а також взаємозв'язків між текстом, технічним текстом та інтерпретацією тексту. Проте деякі аспекти цих питань досі залишаються нерозв'язаними.

У лінгвістиці існують різні підходи до визначення тексту як об'єкта дослідження [Голянич 2000, с. 155; Карабан 2004, с. 83]. Різноманітність цих понять надає нам можливість ідентифікувати основні риси та розкрити його онтологічні та функціональні аспекти. Зазвичай, текст розглядається як результат свідомо організованого мовленнєвого процесу, який має різне відображення [Голянич 2000, с. 159]. Такий підхід відзначається складністю та різноманітністю тексту, і тому дослідники враховують його розмитість та невизначеність у системних, онтологічних і функціональних аспектах.

Сучасні дослідники розглядають текст як особливу форму мовлення, яка є завершеною та яка представлена у письмовій формі [Ліпінська 2007; Проценко 2010; Яблочнікова 2019]. Він складається із заголовка та окремих

лінгвістичних одиниць, які з'єднані різними лексичними, граматичними та стилістичними зв'язками. Текст має чітку мету та прагматичне спрямування. На відміну від усного мовлення, яке має лише звукову форму і розраховане на слухове сприйняття, текст є структурованим і об'єктивованим в письмовій формі. Усне мовлення є лінійним процесом, тоді як текст має дискретний характер, який може бути зафіксований у письмовому вигляді.

Текст відрізняється від спонтанного мовлення, оскільки він має імпліцитно враховувати слухове сприйняття, маючи стійку природу. Тому лінгвісти вважають, що текст має подвійну природу – стан спокою та руху [Beaugrande 1980, с. 16]. Коли текст подається у вигляді послідовності окремих одиниць, він перебуває у стані спокою, а ознаки руху в ньому виявляються імпліцитно. Але коли текст читається, він переходить у стан руху, і тоді ознаки спокою в ньому виявляються імпліцитно.

З точки зору структурно-семантичного підходу текст представляє собою упорядковану єдність, що об'єднана різними типами лексичних, логічних і лексико-граматичних зв'язків [Тураева 1986, с. 85]. З комунікативної точки зору, текст визначається як система комунікативних елементів, які функціонально об'єднані загальною концепцією або комунікативною інтенцією в єдину структуру ієрархічного типу. Враховуючи параметри комунікативної ситуації, такі як адресат, адресант, код повідомлення та обставини, стверджуємо, що будь-який текст є структурованою єдністю, складеною з його складових елементів, які адресант передає адресатові [Проценко 2010].

Основною характеристикою тексту є той факт, що він не призначений для передачі інформації, а для її збереження. Текст функціонує як спосіб спілкування не лише у конкретний момент, але й через час і на відстані, а в письмовому вигляді виражаються графічно (вербалізуються). Текст є внутрішньо зв'язаною закінченою одиницею, яка має ідейну та художню єдність. Ця ознака цілісності і структурності надає тексту особливий смисл, коли він складається з незв'язних слів, але є дотримання певних граматичних

та стилістичних правил.

Українська дослідниця С. Шевчук визначає текст як «писемний або усний мовленнєвий матеріал, що утворює послідовність висловлень, які об'єднуються за тематичними та структурними зв'язками» [Шевчук 2003, с. 55]. Учені В. Чернявська та З. Тураєва розглядають текст як будь-який приклад живої мови, який використовується в контексті певної ситуації. З їхньої точки зору, текст – це «мова, яка виконує певну функцію в певному контексті» [Чернявская 2009, с. 119]. Інколи дослідники уникають вживання терміну «текст» і використовують термін «словесний твір», який визначається як «обмежений мовний макрооб'єкт, який має конструктивну організованість, внутрішню та зовнішню форму, і який створюється в результаті цілеспрямованої мовно-комунікативної діяльності» [Радзієвська 1999, с. 38]. За цими визначеннями, текст – це результат комунікативної діяльності, який складається з лінійної послідовності висловлень.

Відомий лінгвіст Б. Головін зауважував, що стилі мови – це структурно-функціональні варіанти, пов'язані з типами соціальної діяльності, які відрізняються стійкими системами особливостей у виборі та використанні мовного матеріалу [Головин 1987, с. 77]. Згідно з визначенням І. Гальперіна, технічний текст – це засіб представлення наукової інформації та результат наукового дослідження [Гальперин 1981, с. 39]. Технічні тексти відносять до наукового стилю, і вони застосовуються у технічному прогресі суспільства, освіті та навчанні. Головне призначення цього стилю полягає в систематизації знань, пізнанні світу, повідомленні про результати досліджень, доведенні теорій, обґрунтуванні гіпотез, класифікаціях, роз'ясненні явищ, викладі матеріалу та презентації наукових даних суспільству.

Оскільки технічна література відома своєю формальністю і логічністю, її характеризуємо як формальнологічний стиль. Такі тексти завжди чіткі та акцентовані на логічній, а не емоційній стороні інформації, що подається без особистих думок та емоцій [Тураєва 1986, с. 63]. Специфіка технічного

стилю включає в себе розширене використання абстрактних і загальних понять, таких як розвиток, рух, зміна, явища [Карабан 2001, с. 113]. Також в ньому активно використовуються логічні засоби для побудови тексту. Технічний стиль мови має свої унікальні лексичні, граматичні і стилістичні особливості, які відрізняють його від розмовної мови або мови художньої літератури [Альошина 2018, с. 56].

Технічний стиль включає тексти, які призначені для подання точних фактів з певної спеціалізованої галузі, а також для закріплення процесу осмислення інформації. Яскравим прикладом таких текстів є інструкції – нормативні видання, які встановлюють правила використання певного обладнання, апарату, машини [Бєлова 2002, с. 8].

І. Алексєєва зауважує, що комунікативна мета технічних текстів полягає в передачі нової інформації в конкретній сфері знань, що визначає особливості структури тексту та способу подання інформації. У технічних текстах практично відсутні прояви авторської індивідуальності: «їх створюють відповідно до жорстких правил, і у різних авторів, які пишуть на одну й ту ж тему, ми побачимо не лише однакові синтаксичні та морфологічні структури, але й ідентичні мовні обороти та стиль» [Алексєєва 2004, с. 28].

Технічні тексти часто сприймаються як анонімні. Характерними мовними засобами, що використовуються для представлення когнітивної інформації, яка переважає в технічних текстах, є такі [Бажєнова 2001, с. 14]: велика кількість додаткових знакових систем (умовні позначення, формули, малюнки, схеми); використання термінології; нейтральність у виборі лексичних одиниць; застосування пасивних конструкцій; переважання дієслів теперішнього часу; іменне орієнтування тексту (переважання іменників і іменникових словосполучень).

Поняття «технічний текст» розглядають як конкретний тип письма, який не містить стилістичних прикрас мови та емоційно забарвленої лексики [Карабан 2004, с. 29]. Основною стильовою рисою технічного тексту є його

деталізація, що дозволяє виділити будь-який текст як технічний чи нетехнічний.

Таким чином, технічний текст визначаємо як лінійну послідовність висловлень, які об'єднані тематично, структурно і які використовуються для збереження та передавання інформації. В технічних текстах є декілька характерних рис, включаючи іменну структуру тексту, деперсоналізацію, використання спеціалізованої термінології, експресивну стислість, перевагу інформативної функції перед емоційною та використання різних знакових систем [Sanders 2006, с. 64]. Розуміння його багатогранності вимагає осмислення понять і категорій з різних галузей науки, таких як літературознавство, культурологія, естетика, психологія, філософія та логіка, що доповнюються висновками з точних наук [Барт 1978, с. 445; Venuti 1995, с. 218]. Технічні тексти нерідко містять важливі технічні та наукові знання, необхідні для розробки, виробництва, вдосконалення та використання різноманітних технічних продуктів та процесів. Адекватне розуміння тексту допомагає передавати ці знання точно. Зазвичай завдання перекладача полягає у забезпеченні адекватного відтворення змісту оригіналу. Неправильне розуміння тексту може призвести до невірних рішень, що матимуть серйозні наслідки. Розробка нових технологій та інновації вимагають розуміння технічних засобів та концепцій. Інтерпретація технічного тексту дозволяє дослідникам та інженерам глибше розуміти існуючі ідеї та розробляти нові. Адекватне розуміння тексту є ключем до успішної комунікації між спеціалістами певних галузей.

1.2. Жанрово-стилістична специфіка технічних текстів та їх інтерпретація

В часи інтенсивного розвитку науки та техніки, дослідження жанрово-стилістичних особливостей технічних текстів стають актуальними та

пріоритетними для лінгвістики, через те, що цей аспект має безпосередній вплив на мову для точного висловлення науково-технічних знань.

Жанрово-стилістична специфіка технічних текстів обумовлена їхнім призначенням і спрямована на досягнення максимальної точності та об'єктивності. Технічні тексти спрямовані на спеціалістів відповідної галузі, і тому в них використовують мовлення та термінологію, які можуть бути незрозумілими для тих, хто не має відповідних знань [Карабан 2004, с. 117]. Ці тексти використовуються для передачі інформації, пояснення процесів, надання інструкцій, а також для наукового та технічного документування.

Головні жанрово-стилістичні особливості технічних текстів пов'язані, насамперед, з використанням спеціалізованої термінології, яка включає слова та вирази, призначені для позначення конкретних об'єктів та понять, що використовуються в певних галузях науки або техніки. Ці терміни є власне фаховими словами, що вживаються в рамках даного стилю, або спеціальними значеннями загальноновживаних слів [Кальниченко 2004, с. 202]. Зазвичай, всі технічні документи мають спільні риси. Серед них виділяємо лаконічний та зрозумілий стиль викладу, точний переклад технічної термінології, послідовність та логічний хід інформації, однозначність та конкретність при представленні фактів чи послідовності дій. При технічному перекладі, використовується обмежене вживання епітетів, і переклад з однієї мови на іншу є точним і логічно структурованим [Столярская 2007, с. 73–74].

Жанрово-стилістичні особливості технічних текстів впливають на їх комунікативний характер, який має бути відтворений під час перекладу та зрозумілим користувачу, і включають:

- об'єктивність та науковість – технічні тексти відзначаються об'єктивним стилем та високим рівнем науковості. Вони спрямовані на передачу точної інформації та деталей, і використовують специфічну термінологію та формальний мовний стиль;

- спеціалізована термінологія – технічні тексти мають великий обсяг спеціалізованої термінології, яка характеризується чіткістю визначення

понять;

- формальна структура – технічні тексти мають чітко визначену структуру, яка включає заголовки, підрозділи, списки, таблиці, що сприяє легкому доступу до інформації;

- відсутність виразності – технічні тексти не спрямовані на виразність або художність, але призначені для передачі фактів та даних і не містять витончених образів або емоцій;

- використання ілюстрацій – технічні тексти часто супроводжуються схемами, графіками, фотографіями або іншими ілюстраціями, що допомагає краще зрозуміти матеріал;

- чіткість та лаконічність – в технічних текстах важливо виразити інформацію чітко та лаконічно, уникнути зайвих слів [Столярская 2007, с. 74].

М. Готті, проводячи дослідження технічних текстів, ідентифікує ряд особливостей, які є важливими для процесу перекладу:

- монореферентність лексики – виявляється в тому, що значну частину лексичного складу технічних текстів становлять терміни, які відзначаються чіткістю та однозначністю значення. Оскільки багато термінів мають кілька варіантів перекладу, залежно від конкретної галузі знань, словники зазвичай надають перелік значень для кожного терміну, які використовуються в різних контекстах;

- відсутність емоційного забарвлення та емоційних конотацій – характеризує терміни в технічних текстах, оскільки вони мають інформативну функцію. Інформаційна комунікативна мета технічних текстів важливіша, ніж аспекти емоційності чи естетичності;

- точність та прозорість технічної лексики вимагає, щоб кожен термін безпосередньо вказував на конкретне поняття, яке позначає;

- стислість вираження інформації є однією з основних тенденцій технічних текстів (в англійській мові перекладачі уникають вживання прийменників та префіксальних модифікацій у номінативних висловленнях;

- консерватизм в мовленні характеризується застосуванням вже встановлених термінів, оскільки введення нових термінів призводить до неточностей та спричиняє використання вже існуючих, давно усталених формул [Gotti 2011, с. 37].

Слід відзначити, що в українськомовних технічних текстах також проявляється тенденція до використання безособових конструкцій [Harmer 1991, с. 94]. Однак більшість синтаксичних особливостей, перерахованих вище, актуально саме для англomовних технічних текстів, а для української мови не є стандартними.

Технічним текстам властиве використання спеціальної термінології, науково-термінологічної лексики, номенклатурних назв, вживання аббревіатур і скорочень, відсутність синонімії, використання таких граматичних конструкцій, як: безособова форма дієслова чи наказова форма дійсного способу теперішнього часу, слів-маркерів для структуризації та логічного викладу інформації разом з її обґрунтуванням [Навагіна 2016, с. 307].

Технічні тексти містять багато спеціалізованих термінів і фраз, які є типовими для даної галузі. Під час перекладу такої лексики, перекладачі зазвичай використовують одноквівалентні або вибіркoві переклади [Харченко 2009, с. 38]. Якщо в оригінальному тексті є технічний термін, то перекладач шукає еквівалентний термін в мові перекладу або вибирає один із можливих синонімічних виразів залежно від контексту: *assembly language* – мова асемблеру, *circuit diagram* – схема кола, *digital signal processing* – цифрова обробка сигналів, *error message* – повідомлення про помилку, *file extension* – розширення файлу, *high-level programming language* – високорівнева мова програмування, *input/output* – введення/виведення, *operating system* – операційна система, *power supply unit* – блок живлення, *user interface* – інтерфейс користувача.

З точки зору функціонально-стилістичного використання лексики технічних текстів поділяємо на три категорії: загальноновживану, термінологічну і загальнонаукову. Найчисленнішою категорією лексики є

загальноновживана, але ідентифікуємо переважання термінологічної і загальнонаукової лексики. Терміни є важливою частиною мови, оскільки вони точно визначають поняття, явища або предмети у конкретних галузях знань і входять до спеціальних терміносистем. Загальнонаукова лексика менш досліджена і має розмиті межі. На синтаксичному рівні, тобто на рівні структури речень, спостерігається тенденція до використання більш розгорнутих та довших речень. Технічні тексти мають довгі речення, часто включають багато побічних та однорядних членів, і часто використовують неозначено-особові та безособові конструкції.

Згідно з А. Ліпінською, для ефективного спілкування фахівців важливе використання так званої «спеціальної загальнотехнічної лексики», яка є однією з характерних рис науково-технічного стилю [Ліпінська 2007, с. 86]. Ця лексика включає слова і фрази, які не є ідентифікаторами конкретних понять або об'єктів в певній галузі, але використовуються в цій сфері комунікації. Якщо особливості стилю виявляються лише в одній з мов, під час перекладу виникає необхідність стилістичної адаптації: специфічні засоби в оригіналі замінюються мовними конструкціями, які відповідають стилю цільової мови. Речення в технічних текстах часто є довгими і включають багато однорядних членів. При цьому слова, що залежать від підмета та присудка, часто розташовані на великій відстані один від одного. Технічні тексти спрямовані на передачу когнітивної інформації, тому в них часто використовуються неозначено-особові та безособові конструкції в активній і пасивній формі з підметом.

У випадку, коли немає еквівалента для певної лексичної одиниці, перекладачі можуть використовувати дослівний переклад, що допомагає зберегти семантичні та стилістичні особливості оригіналу в мові перекладу, тобто, відбувається калькування [Яблочнікова 2019, с. 178]. Якщо термін або поняття не існує у мові перекладу, немає еквівалента, перекладачі використовують транскрибування або скорочення, де розшифровується та перекладається скорочене поняття, і транслітерування скорочення.

Технічні тексти мають не лише лексичні особливості (наявність спеціалізованої термінології), але й синтаксичні. М. Готті [Gotti 2011, с. 69] визначив ключові синтаксичні особливості спеціалізованих текстів: пропуск фразових елементів часто спостерігається в англійських технічних текстах, включаючи артиклі та прийменники; експресивна стислість, що виражається у тенденції використовувати прикметники замість підрядних речень; премодифікація, яка передбачає уживання конструкцій з декількома іменниками, де основний іменник позначає певне поняття, а інші іменники виконують атрибутивну роль; номіналізація, що включає використання іменних частин мови замість дієслівних для вираження значення дій або процесів; лексична щільність виражається у великій кількості самотійних слів у тексті; використання складних речень.

Стилістична експресія відступає перед чіткістю і прозорістю виразності в технічних текстах. Переклад технічних текстів вимагає високого рівня професіоналізму та чітко-структурованої інтерпретації. Розглядаючи це поняття, ми погоджуємося з твердженням В. Кухаренко, що вона використовується для позначення процесу або результату роз'яснення прихованого або неясного сенсу, а також виявлення значення [Кухаренко 2004, с. 119]. Будь-який фрагмент технічного тексту, слово, розділовий знак, епізод, фраза чи граматична форма, має потенційну здатність впливати на читацьке сприйняття і викликати певну психологічну реакцію, яку можна назвати естетичною, маючи важливе значення та емоційну насиченість. Численність варіантів інтерпретацій тексту залежать від різниці між автором і читачем у мовному, інтелектуальному та емоційному досвіді, знаннях технічної літератури.

Специфіка англomовного технічного стилю виявляється у наступних особливостях [Белова 2002, с. 11]. Замість використання підрядних речень, у даному стилі вживаються прикметники у постпозиції (*the materials available*), а також форми інфінітива в ролі означення (*the temperature to be obtained*). Типовою рисою є розповсюджене застосування еліптичних конструкцій (*low-*

pressure producers), опускання артикаля (*biological engineering, general view*). Також широко використовуються конструкції з прийменником *of* (*the oxidizer of liquid oxygen*) та численні атрибутивні групи (*medium-power silicon rectifiers*).

В англомовних технічних текстах поширені форми пасиву, риторичні питання та інтенсивне використання прислівників на *-ly* (*significantly*). Використання Present і Future Indefinite у науковій літературі частіше має атрибутивне значення, ніж часове (*water boils at 100°C*, мова йде не про час чи його залежність, а про постійну властивість об'єкта). Отже, граматична форма часу передає не тільки часові відношення, але й смислові, що сприяє підвищенню інформативності технічного тексту за допомогою як лексичних, так і граматичних засобів [Карабан 2004, с. 193]. Технічні тексти також характеризуються широким вживанням множини іменників (*gears, oils, steels*). До інших характерних граматичних особливостей відносяться часті порівняння та метафори.

Вивчення жанрово-стилістичних особливостей технічного тексту дало поштовх для розвитку поняття інтерпретації. Інтерпретацію тексту розглядають як складову частину структури текстової діяльності І. Гальперін [1981], В. Кухаренко [2004]. На думку І. Арнольд, знаковий характер тексту та правила його декодування дозволяють читачеві інтерпретувати текст [Арнольд 2011, с. 99]. Інтерпретація тексту виявляється в переоформленні змісту тексту, як переклад на концептуально-логічну чи образну мову.

Розвиток функціонально-комунікативних і прагматичних підходів в лінгвістиці підвищив увагу до проблеми інтерпретації технічних текстів. Процес інтерпретації текстів залежить від зовнішніх факторів, таких як формування функціональних стилів [Кухаренко 2004, с. 94]. Порівняно з художніми текстами, інтерпретація технічних текстів з лінгвістичної точки зору є недостатньо дослідженою. Аналіз структури і стильових особливостей технічних текстів проводиться з урахуванням відображення природи і законів пізнання, характеру та етапів наукової діяльності вчених, а також психології

сприйняття технічних текстів.

Поняття «інтерпретація тексту» виникло в контексті герменевтики і стосується бажання читача розуміти контекст і вміщене в тексті значення, яке є віддаленим або незрозумілим для нього. Цей термін був вивчений та досліджений представниками різних наукових галузей, включаючи логіку, математику, філософію, герменевтику, семіотику, лінгвістику (М. Альошина, І. Арнольд, А. Бабайлова, Е. Баженова, Р. Барт, А. Белова, В. Виноградов, М. Голянич, О. Кальниченко та інші).

За герменевтичним підходом, інтерпретація «полягає в розкритті значень, які перевищують очевидне, і дослідженні рівнів значень, які перебувають за літеральним значенням» [Кухаренко 2004, с. 95]. З точки зору герменевтики, завданням інтерпретації є виявлення різних семантичних шарів повідомлення. За М. Голяничем [Голянич 2000, с. 164], інтерпретація пов'язана із поняттям «герменевтичного кола», що передбачає розуміння будь-якого явища, яке базується на попередньому розумінні та адаптується під час інтерпретації.

Логіка розглядає інтерпретацію як комплексну систему змінних, що включаються до гіпотез і роблять їх істинними. За Л. Венутті, вони не є абсолютно істинними або хибними. Іноді інтерпретацію розглядають як частину екзегетики, тлумачення або мистецтва розуміння чітко зафіксованих явищ у житті [Venuti 1995].

П. Ньюмарк вважав інтерпретацію частиною семіозису, в якому «одна річ зважується через іншу опосередковано, через щось третє» [Newmark 1988, с. 91]. Згідно з ним, семіозис – це опосередкований спосіб розуміння, у якому посередники – це знакові засоби, а розуміння – це діючі особи процесу інтерпретації.

В залежності від аспекту текстової діяльності виділяють такі типи інтерпретації, як лінгвоцентричний, антропоцентричний, текстоцентричний та когнітивний. А. Вейзе зазначав можливість використання інтерпретації в процесі навчання аналізу тексту та підкреслював важливість розвитку

навичок рефлексії під час цього процесу [Вейзе 1985, с. 85].

В контексті сприйняття мовленнєвого повідомлення інтерпретація визначається як «інформація, що міститься в мовних текстах» [Кухаренко 2004, с. 117]. Конкретні тлумачення, які здійснюються за допомогою відповідних операцій, розглядаються як дії реципієнта. Успішність інтерпретації оцінюється з точки зору адекватності авторського наміру.

З когнітивного підходу до вивчення мови, інтерпретаційна діяльність розглядається як процес формування ментального уявлення про події та творення його вербалізованої версії. Основою для інтерпретації є когнітивна модель. Інтерпретація тексту, як вид текстової діяльності, реалізується через взаємодію різних механізмів [Кухаренко 2004, с. 225]. По-перше, механізми рецепції, сприйняття і розпізнавання знаків для розуміння на мовному рівні. По-друге, механізми осмислення інформації в контексті пізнавальної діяльності та механізми взаємодії тексту з адресатом, які реалізують творчі наміри та культурологічні функції тексту. Інтерпретація тексту включає в себе загальне переконструювання тексту-джерела на рівні сприйняття, переходу на предметно-схемний код та смислового осмислення тексту в контексті пізнавальної діяльності адресата. Один з аспектів інтерпретації полягає у її суб'єктивно-особистісному характері.

Розуміння тексту не завжди призводить до точної реконструкції авторського концепту [Кухаренко 2004, с. 225]. Читач як активний суб'єкт комунікації сприймає текст на основі смислового фундаменту вихідного повідомлення. Цей підхід до розуміння тексту відомий як діалогічний. Інтерпретація технічного тексту виражена різними способами в залежності від мети інтерпретатора та інтенцій автора, включаючи цитування, резюмування, посилення, перефразування, переклад, переказ, діалог та інші прийоми.

Інтерпретація технічного тексту є репродуктивною. Вона має різний вплив на різних етапах формування наукового знання. Найважливіша її роль відводиться на етапі творення, коли вона сприяє рефлексії питань на основі

нового наукового досвіду, а також на стадії перевірки сумісності отриманих результатів. На етапі формулювання гіпотез та їх обґрунтування, інтерпретація замінюється більш продуктивними, евристичними методами мислення. Проте засвоєння теорії та розуміння її змісту також включають в себе активну діяльність особистості, яка перетворює теорію, вивчаючи її. Репродуктивність інтерпретації забезпечує логічну послідовність наукового знання, тоді як евристичні методи сприяють креативному переосмисленню та розвитку.

Під час інтерпретації технічного тексту виокремлюють основні його функції. Серед них ідентифікуємо такі: розкриття основного комунікативного наміру автора первинного тексту; виокремлення важливих елементів тексту з погляду певної теорії для розуміння їхньої філософської та наукової значущості; перенесення первинного тексту в контекст інших знакових засобів; коментування тексту, розкриття схованих цитат; критичний аналіз та спростування концепції, викладеної в тексті тощо.

Вибір конкретних функцій інтерпретації залежить від специфіки галузі науки, жанру технічного тексту та індивідуальних особливостей автора. Технічний текст та його інтерпретація мають динамічну структуру, де різні елементи взаємопов'язані та інтегровані, що свідчить про інтегративний характер наукового мовлення. Інтерпретація тексту – це як процес розуміння тексту, так і його результат, виражений у вмінні висловити спостереження з використанням відповідної метамови. Розуміння тексту вимагає від дослідника розуміння структури та лексичного складу мови, якою написаний текст та застосованих мовних засобів.

Отже, адекватне розуміння жанрово-стилістичних особливостей технічних текстів та інтерпретація технічного тексту є критично важливими для наукового розвитку, інновацій та ефективної комунікації в сучасному світі. Вміння розуміти та інтерпретувати технічні тексти має велике значення для багатьох галузей та має міждисциплінарний характер. Жанрово-стилістичні характеристики вказують на загальні особливості мовних засобів

технічного стилю, які є універсальними для англійської та української мов, де ці характеристики орієнтовані на виконання основної функції стилю і відповідають основним вимогам, таким як логічність, обґрунтованість, точність і об'єктивність викладу тексту.

1.3. Структурні чинники технічного тексту

Структурні чинники технічного тексту визначаються особливими організаційними засобами, які використовуються для подання інформації. Вони грають важливу роль у забезпеченні логічності, доступності та ефективності передачі технічних знань.

1.3.1. Організація технічного тексту

Організація технічного тексту є важливою складовою процесу передачі інформації та забезпечення зрозумілості для читачів. Технічний текст – структурований та логічно побудований для ефективної передачі технічної інформації. Ключові аспекти організації технічного тексту включають [Kress 2005, с. 11–14]:

- заголовок (повинен зацікавити читача та підказати, що він може очікувати в тексті (*Simulation modelling of residual resource for lifting mechanisms in the mining industry*. – Імітаційне моделювання щодо залишкового ресурсу вантажопідйомних механізмів у гірничодобувній промисловості);
- вступ (пояснення на що саме спрямований текст);
- підзаголовки – полегшує навігацію читача і допомагає зорієнтуватися у вмісті (*abstract, introduction method, results and discussion, conclusions*);
- логічна послідовність (основні концепції);

- визначення і термінологія – спеціальні терміни або визначення, що використовуються в тексті, що допомагає читачам зрозуміти новий технічний зміст: *fuel economy* – економія пального, *fuel savings* – збереження пального, *fuel consumption* – споживання пального, *fuel economy* – економія пального, *fuel usage* – споживання пального, *fossil fuels* – викопне пальне, *diesel fuel* – дизельне пальне, *fuel cell vehicle* – споживання пального у вантажному автомобілі, *diesel fuel tank* – бак для дизельного пального, *dual fuel management* – робота з подвійним паливом, *combustion systems* – системи згоряння, *wiring system* – система дротів, *stability control systems* – системи контролю стабільності, *electronic map system* – система електронних мап, *onboard diagnostic system* – бортова система діагностування, *onboard diagnostic system* – бортова система діагностування, *adaptive front light systems* – адаптивні системи переднього освітлення, *ННО generator system* – система генерації ННО, *Advanced Driver Assistance System* – Система допомоги водієві;

- графіка (діаграми та таблиці, якщо вони можуть візуально підтримати пояснення і полегшити розуміння тексту) (див. Рис. 1.1):

Table 2. Calculation Results.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ξ	0.85	0.723	0.442	0.711	0.893	0.156	0.515	0.462	0.160	0.379
$-\ln \xi$	0.163	0.324	0.816	0.341	0.113	1.859	0.663	0.772	1.831	0.968
t	22.0	25.12	30.0	25.36	20.52	35.15	28.83	29.68	35.05	31.01
$t_{\text{зап}}$	7.0	10.12	15.0	10.36	5.521	20.15	13.83	14.68	20.05	16.01

The probability that the metal construction will fail in the next time interval (t_0, t) , taking into account that the probability is conditional, is as follows:

$$P(t_0 < t \leq t / t > t_0) = (Q(t) - Q(t_0)) / R(t_0). \quad (7)$$

After some simple transformations, we obtain an explicit expression for the time $t_{\text{зап}}$ – the remaining resource.

The remaining resource will be determined by the formula:

$$t_{\text{зап}} = \lambda((t_0 / \lambda)^\beta - \ln \xi)^{\frac{1}{\beta}} - t_0; \quad (8)$$

$$t_{\text{зап}} = \frac{\sum_j (t_j - t_0)}{\sum_j 1} = \frac{132.721}{10} = 13.27 \text{ years } t_j - t_0 > 0, \quad (9)$$

Рис. 1.1. Приклад ілюстрації технічної статті

- висновок (зрозуміле уявлення про головну інформацію).

Загальний принцип організації технічного тексту полягає в тому, щоб зробити інформацію доступною та легко зрозумілою для цільової аудиторії. Ретельна структура та логічне викладання інформації допомагають досягти цієї мети.

1.3.2. Графічна вербалізація

Розглядаючи графічну вербалізацію технічної термінології, ми ідентифікували, що це процес перетворення візуальних об'єктів (графіки, діаграми, малюнки) на словесний опис або текстову форму для забезпечення зрозумілості та інтерпретації цих об'єктів. Цей процес дозволяє людям отримувати інформацію, яка представлена в графічній формі, за допомогою тексту або усного опису.

Прикладами графічної вербалізації технічних текстів є:

- діаграми в схемах та блок-схемах: схема покрокового процесу збирання меблів, де на діаграмі показані всі деталі та послідовність дій для збирання; блок-схема роботи комп'ютерної програми, яка показує послідовність операцій та взаємозв'язки між ними (див. Рис. 1.2 – 1.5):

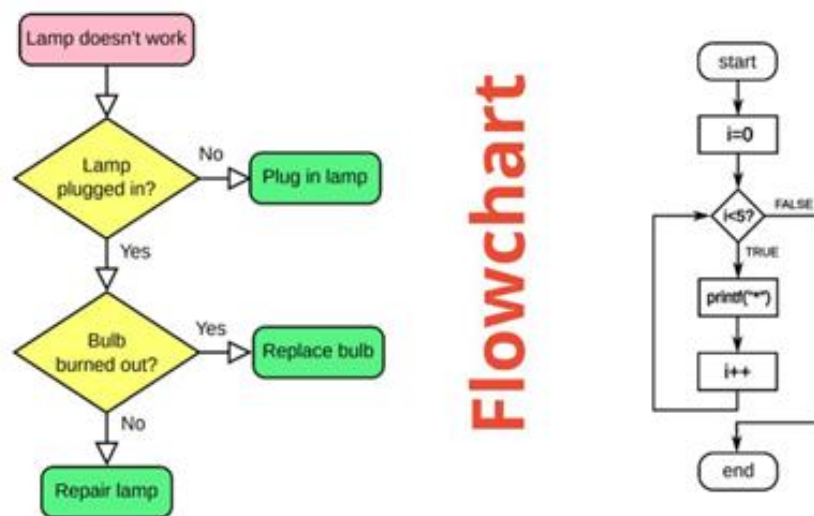


Рис. 1.2. Схема «Комп'ютерні технології»

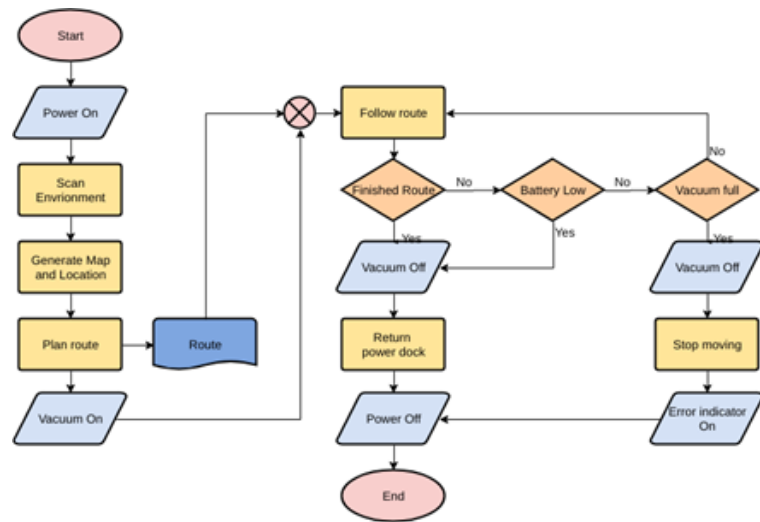


Рис. 1.3. Схема «Комп'ютерні технології-2»

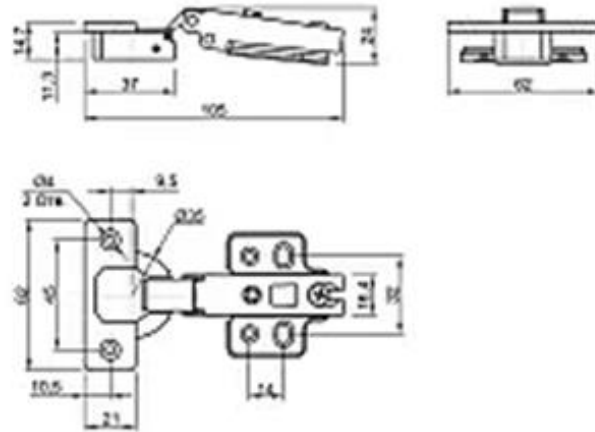


Рис. 1.4. Схема збирання меблів-1

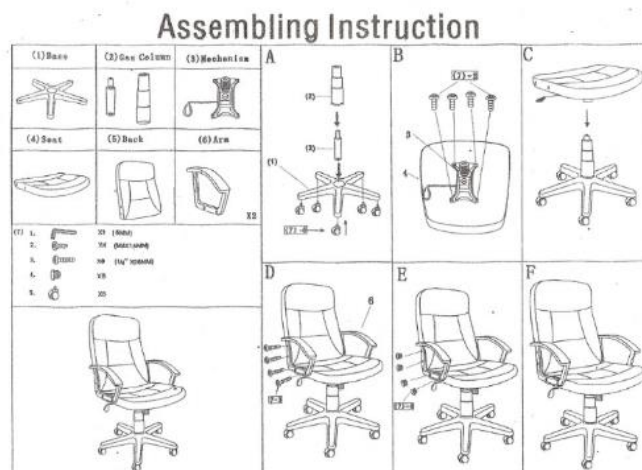


Рис. 1.5. Схема збирання меблів-2

- технічні малюнки: малюнок пристрою, який показує всі його компоненти та їх розташування; схематичне зображення електричної схеми, де відображені всі елементи та з'єднання між ними (див. Рис. 1.6, Рис. 1.7):



Рис. 1.6. Зображення електричної схеми-1

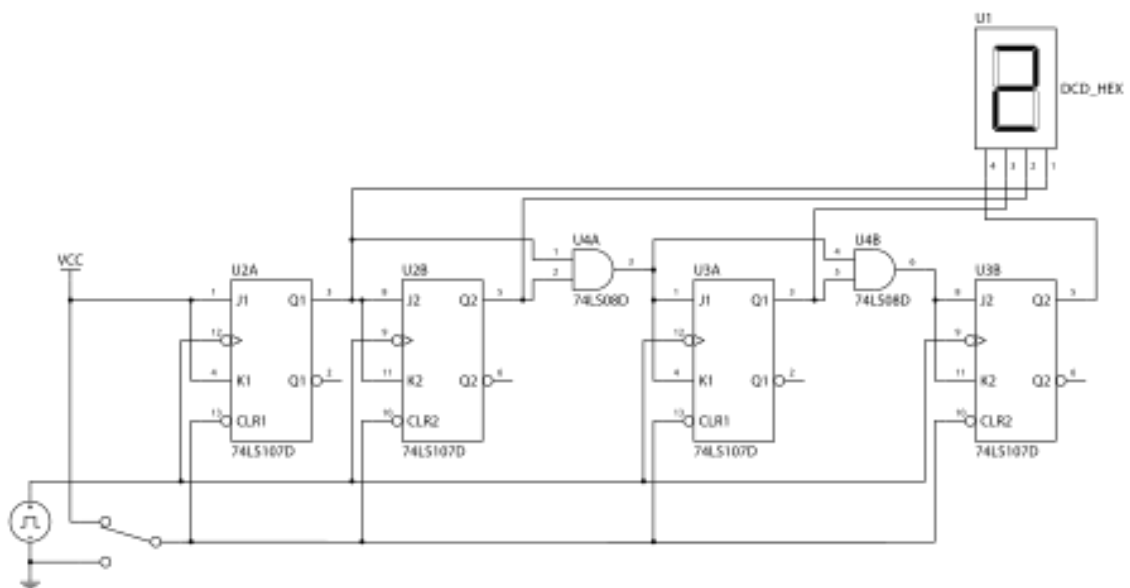


Рис. 1.7. Зображення електричної схеми-2

- графіки: графік температурних коливань протягом року для певного регіону; графік швидкості росту виробництва на заводі за останні п'ять років.

- технічні малюнки 3D-моделей: 3D-модель машини з розбірними частинами, яка може бути розгорнута та розібрана для обслуговування (див. Рис. 1.8):



Рис. 1.8. 3D-модель машини

- схеми та малюнки у наукових дослідженнях: схема хімічного процесу для отримання певної речовини; малюнок обладнання, яке використовується у фізичному дослідженні (див. Рис. 1.9):

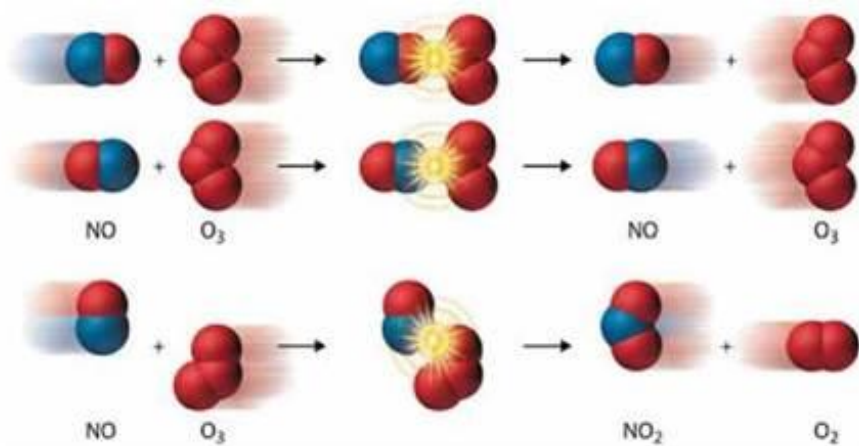


Рис. 1.9. Схема хімічного процесу

Ці графічні представлення інформації суттєво полегшують розуміння складних технічних концепцій та процесів. Графічна вербалізація використовується, щоб надати читачеві візуальне уявлення про предмет обговорення, допомагаючи краще розуміти технічний текст. Графічна

вербалізація є корисною в технічній документації. Наприклад, у навчальних посібниках для студентів використовують словесні описи схем або діаграм, щоб допомогти студентам зрозуміти предмет матеріалу. У технічній документації графічна вербалізація використовується для пояснення роботи складних систем або пристроїв.

Таким чином, даний підхід допомагає зрозуміти та інтерпретувати графічну інформацію, особливо тим, хто має обмеження в сприйнятті візуальних об'єктів, враховуючи потреби аудиторії. Тому потрібно надавати наочний, зрозумілий опис об'єктів для досягнення кращого розуміння інформації.

1.3.3. Специфічна термінологія технічного тексту

Лінгвістична терміносистема технічного тексту – це система спеціалізованих термінів та структурованої термінології, призначена для точного та однозначного вираження понять, процесів, об'єктів та явищ у текстах, пов'язаних з технічними процесами. Головна мета системи мовних засобів полягає у забезпеченні чіткого та зрозумілого спілкування серед фахівців технічної сфери [Вихристюк 2005, с. 11]. Використання лінгвістичної терміносистеми у технічних текстах допомагає створити мовні інструменти, які дозволяють фахівцям обмінюватися інформацією точно та чітко в межах своєї галузі. Ця система є важливим аспектом технічних комунікацій і сприяє передачі та розумінню знань у галузі науки та техніки.

Дослідженню поняття терміна та терміносистем присвячені роботи таких вчених-лінгвістів, як: О. Балацька [2019], М. Вакуленко [2010], Л. Вихристюк [2005], Б. Головин [1987], С. Гореликова [2002], А. Д'яков, Т. Кияк, З. Куделько [2000]. Засновники визначень поняття «термін» наголошують на певних характеристиках цих словесних одиниць [Кришталь 2010]. Так, термін – це слово або словосполучення, яке призначене для

точного позначення спеціалізованих понять та предметів у наукових, технічних, культурних, соціально-політичних та інших галузях знань або виробництва [Лотте 1981, с. 119]. Вони мають історично обумовлений або умовно прийнятий зміст, який відображає конкретне поняття у спеціалізованій галузі або виробництві.

Будь-яке слово виступає в якості терміна, оскільки не є окремою категорією слів, а є лише лексемою, що служить для професійного позначення понять, відповідаючи специфічним потребам певної сфери. Тобто, терміни – це прості слова або словосполучення, які характеризують професійні поняття та призначені для задоволення специфічних потреб спілкування в певній професійній галузі.

Згідно з А. Суперанською, терміни є умовними знаками, які призначені для передачі кодової інформації, яку розуміють лише ті, хто володіє конкретним ключем або кодом [Суперанская 1976, с. 75].

Основними ознаками термінів, які вирізняють їх від інших слів, є: стислість, однозначність (моносемантичність), простота, вмотивованість, системність (узгодженість з іншими термінами в терміносистемі), контекстуальна незалежність, емоційна нейтральність, структурна послідовність, висока інформативність та точність [Felber 1984, с. 52]. Системність розглядається як одна з ключових умов існування термінів та існує лише в межах терміносистеми – системи термінів певної галузі або підгалузі наукового чи технічного знання.

Терміносистема представляє собою сукупність усіх термінів, що використовуються в рамках зазначеної специфіки. В цій системі встановлюються зв'язки між термінами, що сприяють її єдності та цілісності. Такі терміносистеми допомагають стандартизувати терміни, порівнювати поняття та найменування в різних мовах і систематизувати фахові знання [Вихристюк 2005, с. 15].

Крім того, важливим аспектом дослідження термінів є їх класифікація на основі лексико-семантичних особливостей. Важливо враховувати, що

технічна термінологія має аналогічні закономірності та специфічні риси, які існують у літературній мові [Д'яков 2000, с. 61]. Таким чином, у термінології спостерігаються лексико-семантичні процеси, характерні для загальної лексики, такі як: полісемія (*record* – запис або реєстрація), омонімія (*engine driver* – машиніст, *air engine* – компресор), синонімія (*quick ratio* – *acid-test ratio* – *liquid ratio* – коефіцієнт критичної ліквідності), антонімія (*dynamic package* – *static package* або *checked baggage* – *unchecked baggage*) і паронімічні відношення (*euphuism* і *euphemism*, *economic* і *economical*). Наведемо приклади термінів з технічних текстів, для яких застосовується транскрибування та транслітерацію: *automobile* – автомобіль, *computer* – комп'ютер, *electronics* – електроніка, *engineering* – інженерія, *microcontroller* – мікроконтролер, *robotization* – роботизація, *supercomputer* – суперкомп'ютер, *virtual reality* – віртуальна реальність.

Згідно зі структурно-семантичними особливостями, технічні терміни розділяють на різні категорії. Зокрема, за класифікацією А. Суперанської, вони поділяються на терміни-слова, що виражені одним словом (*ultrasensor* – ультрасенсор), терміни-словосполучення (*explosive motor* – двигун внутрішнього згоряння), і багатокомпонентні терміни (*low-gravity fuel* – паливо з малою питомою вагою) [Суперанская 1976, с. 75].

Натомість, О. Кришталь [Кришталь 2010] відрізняє такі структурні типи термінів технічної сфери: прості (*program* – комп'ютерна програма), похідні (*cleaner* – очищення), і складні (*keyword* – ключове слово). Доцільно поділити складні терміни і терміни-словосполучення за кількістю компонентів на такі категорії:

- однокомпонентні (*microchip* – мікросхема, *robot* – робот, *satellite* – супутник, *sensor* – датчик, *ultrasensor* – ультрасенсор);
- двокомпонентні (*binary code* – двійковий код, *data encryption* – шифрування даних, *diffused-collector transistor* – транзистор із дифузійним колектором, *optical fiber* – оптичний волокно, *software update* – оновлення програмного забезпечення);

- трикомпонентні або полікомпонентні (*integrated circuit* – інтегральна схема, *high-definition television* – телебачення високої чіткості, *hook-collector transistor* – транзистор із колекторною пасткою, *real-time operating system* – операційна система реального часу, *renewable energy source* – джерело відновлюваної енергії);

- терміни-словосполучення (*air conditioning system* – система кондиціонування повітря, *control panel* – панель управління, *fire button* – кнопка для запуску програми, *heat exchanger* – теплообмінник, *power supply unit* – блок живлення);

- терміни-скорочення (*CAD (Computer-Aided Design)* – САПР (система автоматизованого проектування), *CPU (Central Processing Unit)* – Центральний процесор, *GPS (Global Positioning System)* – Глобальна система позиціонування, *GPU (Graphics Processing Unit)* – Графічний процесор, *HTTP (Hypertext Transfer Protocol)* – Протокол передачі гіпертексту).

За морфологічною ознакою головного слова, технічні терміни поділяють на іменникові, які являють собою іменники (*entitlement* – права), прикметникові, які складаються з прикметників (*mandatory* – обов’язковий), і дієслівні, які мають форму дієслова (*generate* – виробляти).

Щодо способів формування технічних термінів, ідентифікуємо такі: лексико-семантичний, морфологічний і синтаксичний [Ліпінська 2007, с. 59]. Лексико-семантичний спосіб включає термінологізацію загальноновживаних слів, транстермінологізацію або ретермінологізацію вже існуючих термінологічних одиниць, запозичення та конверсію, детермінологізація, що вказує на взаємодію між терміносистемою та загальноновживаною лексикою. Ці способи дозволяють змінювати семантичне значення лексичних одиниць технічних текстів, утворювати нові англійські терміни та оптимізувати мовні засоби за допомогою метафоричних та метонімічних переносів значень.

До найбільш продуктивних способів утворення технічних термінів [Харченко 2009, с. 38] відносять морфологічний, який включає префіксальний (*un-* (префікс) + *stable* (основа) = *unstable* – термін, що означає

нестійкий або не стабільний), суфіксальний (*engineer* (основа) + *-ing* (суфікс) = *engineering* – термін, який вказує на процес або діяльність інженера), словоскладання (*micro* (перша основа) + *scope* (друга основа) = *microscope* – термін, що позначає прилад для дослідження дрібних об'єктів) та скорочення / аббревіатури (*RAM* (скорочення від *Random Access Memory*) – термін, що позначає один з типів комп'ютерної пам'яті). Синтаксичний спосіб передбачає складання різних типів словосполучень у єдину структуру (*Theory of Relativity* (синтаксичне поєднання) – термін, що вказує на фізичну теорію, розроблену Альбертом Ейнштейном).

Серед технічних термінів, які утворюються шляхом зміни значення слів загальнолітературної мови, виділяють такі:

- за схожістю зовнішніх ознак, які включають в себе терміни, які походять від назв частин тіл (*arm* – важіль, *head* – голівка (деталь машини), *finger* – палець, шрифт, контакт, *cheek* – бічна стінка), або від назв тварин (*crane* – підйомний кран);

- за схожістю функцій, що включають в себе терміни, які побудовані на аналогічному принципі функціонування (*wing* – крило літака, *leg* – підпора літака, *door* – засув, люк).

- за суміжністю понять, включаючи метонімію, яка охоплює терміни, що використовуються для позначення не лише самої речі, але й її характеристик (*tare* – тара, що позначає не тільки упакування, а й вагу), а також синекдоху, яка включає терміни, що охоплюють лише частину об'єкта, але використовуються для позначення загального (*engine* – двигун і паровоз, *motor* – мотор і автомобіль).

- за аналогією понять, включаючи терміни, які використовуються для позначення схожих концепцій (*fatigue* – втомлюваність металу, *resistance* – опір, *exhaust* – випуск, вихлопна труба) [Харченко 2009, с. 74].

Треба наголосити, що термінологічна система мови постійно розширюється, поповнюється новими лексичними одиницями, удосконалюється і стрімко розвивається. Без такої розвиненої

терміносистеми стане неможливим не лише обмін технічною інформацією, але і подальший розвиток науки та техніки. Значну частину лексики англійської та української технічної сфери складають термінологічні одиниці, які утворюються шляхом другорядної номінації, тобто наданням нових спеціальних значень словам, але вже в інших терміносистемах.

Терміносистеми англійської та української мов є відкритими лексико-семантичними групами, які постійно поповнюються новими словами для позначення сучасних концепцій, використовуючи загальноповживані слова як терміни [Кришталь 2010]. Термінологізація вважається найбільш продуктивним методом розширення терміносистеми новими словами. Це процес, коли загальноповживані слова перетворюються в наукові або технічні терміни, коли існуючі слова отримують нове, вторинне значення, засноване на подібності нового зі старим і набувають ознак термінів.

Окрім термінологізації, широко застосовуються метафоризація та метонімізація загальноповживаних слів, і це саме їх використання лежить в основі процесу термінологізації [Вакуленко 2010, с. 67]. Метафоризація є видом семантичної трансформації, при якому термін використовується за аналогією до іншого поняття, базуючись на подібних ознаках: загальних характеристиках та асоціаціях, пов'язаних з референтом; зовнішній схожості об'єктів; схожості функції або дії, що виконується (*bridge* (міст) – апаратно-програмний пристрій, що об'єднує дві або більше фізичні локальні мережі; *wing* (крило) – крило літака; *spider* (павук) – пошуковий агент; *space* (простір) – пробіл; *notebook* (записник) – ноутбук; *bracelet* (браслет) – права фігурна дужка, *worm* (хробак) – тире; *sleep* (спати) – перебувати в режимі очікування; *CPU* (центральний процесор) – Серце комп'ютера, яке відповідає за обробку даних); *stylus* (ручка) – пристрій для торкання сенсорного екрану, яким можна взаємодіяти з пристроєм; *email* (електронна пошта) – електронна аналогія звичайної пошти, яку використовують для надсилання і отримання повідомлень) [Bing; Miele; Whirlpool]. Паралельно з метафоризацією, метонімізація також широко застосовується. Метонімія полягає у

використанні найменування частини як ознак цілого на підставі їхньої суміжності (*processor* вказує на *microprocessor*, а *bytes* асоціюється з *gigabytes*).

Також, детермінологізація свідчить про взаємодію терміносистеми з загальноновживаною лексикою. Цей процес полягає в тому, що термін розширює своє значення, втрачає свою виключно спеціалізовану функцію і стає загальноновживаним словом (в сучасній англійській мові *computer*, *file*, *modem*, *notepad*, *printer*, *virus*, *window*, перейшли до загального вжитку).

Термін «транстермінологізація» (ретермінологізація) використовується для опису перенесення готового терміна з однієї галузі в іншу, зазвичай з частковою зміною його значення, або для використання термінів однієї терміносистеми в іншій. У такому випадку, загальноновживане слово, що служить основою для формування терміну, набуває спеціалізованого значення та віддаляється від свого первинного семантичного змісту. Створений термін зазнає переосмислення, стаючи більш загальним (процес генералізації) або більш конкретним (процес конкретизації). Цей процес призводить до його розгляду термінів як універсальних (*body* означає *ніжку* у галузі друкарства, *development* в агрохімії вказує на *окультурення ґрунту*, а в сфері сільського господарства на *виведення сорту*, і в мікробіології означає *зростання і збільшення біомаси*; *head* у галузі комп'ютерної індустрії вказує на *голівку*, тоді як у електроніці воно означає *наконечник*). Цей процес є подібним до омонімії, але відрізняється тим, що кожен з цих термінів продовжує існувати у своєму первинному семантичному контексті і терміносистемі. Такий процес створення термінологічної полісемії може ускладнювати розуміння технічних текстів та викликати непорозуміння в контексті [Худолєєва 1998, с. 61].

У процесі розвитку технологічних процесів, запозичення стає важливим явищем. Багато термінів стають міжнародними та приймаються як загальноприйняті та використовуються у будь-якій мові. Пряме запозичення поділяємо на повне і часткове. У разі повного запозичення використовується

як зовнішня, так і внутрішня форма слова. Запозичене слово адаптується до фонетичних особливостей мови, яка його прийняла (заміна звуків, перенесення наголосу, перебудова складів тощо), а також до морфологічних особливостей цієї мови (*light isotopes* – легкі ізотопи). У випадку часткового запозичення тільки внутрішня форма слова приймається, і відбуваються зміни в морфологічній або фонетичній структурі слова, зберігаються деякі фонетичні та граматичні особливості мови-джерела (*scanner* – сканер). Часткове запозичення включає буквальный переклад елементів слова з мови-джерела на мову-реципієнта – калькування.

Серед ефективних методів створення термінів слід відзначити також процес конверсії. Сучасні мовознавці називають його морфологічно-синтаксичним методом формування термінів, в якому слово однієї частини мови набуває граматичну форму та синтаксичні функції іншої частини мови і використовується в реченні відповідно до своїх нових граматичних характеристик [Вихристюк 2005, с. 19]. В цьому методі терміни мають однакову вимову та написання, але відносяться до різних частин мови. Наприклад, іменники → дієслова – цей процес називається вербалізацією (*to iron* – прасувати, гладити), дієслова → іменники – це процес субстантивації (*the needy* – нужденні), а прикметники → дієслова та іменники – ад’єктивація (*to empty* – спустошувати) [Miele]. Важливо відзначити, що конверсія є характерною саме для англійської мови через її аналітичний характер.

Таким чином, в англійській та українській термінології зустрічаються схожі методи формування термінів, такі як термінологізація, метафоризація, метонімізація, морфологічний спосіб, синтаксичний спосіб та конверсія. Ці методи використовуються для створення нових термінів або надання спеціальних значень існуючим лексичним одиницям. Метафоризація та метонімізація є семантичними методами, що ґрунтуються на перенесенні значень слів на підставі схожості ознак, асоціацій, зовнішніх ознак, розмірів, дій тощо. Ці процеси допомагають розширити та точно передати специфіку нових понять.

Морфологічний спосіб термінотворення включає афіксацію, словоскладання, скорочення і суфіксацію, і використовується для створення термінів, що зазвичай мають фіксовані морфеми з мови реципієнта або запозичують їх з інших мов.

Синтаксичний спосіб передбачає створення словосполучень різних типів для точного вираження внутрішньої співвідносності понять у сфері науки та техніки. Конверсія, у свою чергу, є морфолого-синтаксичним методом термінотворення, коли слово однієї частини мови отримує граматичні та синтаксичні характеристики іншої частини мови. Цей процес часто використовується в англійській мові і сприяє раціональному формуванню нових термінів.

Загалом, розуміння цих методів термінотворення допомагає вивченню і розвитку технічної терміносистеми, а також покращенню спілкування фахівців у різних країнах завдяки утворенню загальноприйнятих термінів.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ АДЕКВАТНОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ

2.1. Стратегії та прийоми інтерпретації технічного тексту

Визначення стратегії перекладу залежить від суб'єктивних уподобань перекладача та важливих характеристик вихідного тексту, разом із об'єктивними факторами: цільовою аудиторією перекладу та ступенем її орієнтації; кількості існуючих перекладів конкретного тексту [Навагіна, Кондратенко 2016, с. 306].

Визначення, що таке «стратегія перекладу», і наскільки її використання поглиблює наші знання про реальність, виявляється далеко не однозначними. Окрім вислова «стратегія перекладу», ми ідентифікуємо словосполучення «тактика перекладу», «стратегія перекладача», «перекладацька стратегія», навіть «стратегія поведінки перекладача в процесі перекладу». Всі ці словосполучення вживаються як семантичні варіанти визначення поняття.

Перекладацька стратегія – це програма виконання перекладацьких дій; метод виконання перекладацького завдання, що полягає в адекватній передачі комунікативної інтенції з урахуванням базового рівня та мовної надструктури й підструктури [Карабан 2004, с. 19]. Перекладацька стратегія в науковому перекладі визначається кількома ключовими компонентами, які надають їй специфічне обґрунтування. Суб'єктом цієї стратегії є перекладач, який визначає свою вихідну позицію, мету та ухвалює рішення щодо своїх дій.

В. Карабан виділяє три групи перекладацьких стратегій: конотативні стратегії, які виражають спрямованість на адресата взаємодії з інформацією і функціями комунікації, спрямовані на визначення смислового наповнення вихідного тексту та вплив на читачів тексту-перекладу, задуманого автором оригіналу; особистісні перекладацькі стратегії – закономірності когнітивного

оброблення інформації (сприйняття, інтерпретація та породження), які визначаються рисами характеру перекладача; когнітивно-лінгвістичні стратегії спираються на лінгвістичні та текстові знання перекладача: знання про когнітивну, емоційну, естетичну інформацію та особливості її вербалізації [Карабан 2004, с. 38–39].

Суть стратегії в науковому перекладі полягає в успішному створенні перекладу наукового тексту з урахуванням типологічних параметрів і забезпеченням його реципієнтів простором думки, аналогічним оригіналу. Взаємодія між перекладачем і автором початкового тексту є ключовим елементом, і мета полягає в тому, щоб передати ідеї так, як вони були виражені у початковому тексті. Рішення приймаються перекладачем з урахуванням поставленої мети, типу тексту, типу комунікації і типу мислення автора початкового тексту, що включає вибір відповідних термінів, структурних рішень та інших лінгвістичних виборів для досягнення максимально точного передавання сенсу.

Стратегічне мислення в науковому перекладі передбачає здатність перекладача виявити логіку розвитку авторських концепцій і відтворити цю логіку в тексті перекладу та означає не лише перенесення слова за словом, але і розуміння глибинних зв'язків і логіки тексту, що вимагає особливого розуміння теми та контексту. Тому, стратегія перекладу пов'язана із своєрідним «маніпулюванням» концептом, яке включає в себе зіставлення та порівняння початкового і трансльованого концептів для максимально точного відтворення авторської моделі знання [Яблочнікова 2019, с. 177].

Вибір стратегії перекладу технічного тексту має свою специфіку, обумовлену як об'єктивними, так і суб'єктивними чинниками. До перших належать тип тексту і тип комунікації. Другий вид чинників включає професійну компетенцію перекладача, що має на увазі крім володіння іноземною мовою уміння інтерпретувати і розуміти початковий технічний текст, тобто адекватне відтворення авторської моделі знання, логічних відносин між опорними словами

Стратегії перекладу та інтерпретація тексту визначаються як процедури, які використовуються для вирішення перекладацьких проблем [Hutcheon 2006]. У визначенні змісту поняття «стратегія» об'єднуються перекладацькі проблеми різного рівня (слова, речення, абзаци, тексти загалом), внаслідок чого їх важко розрізнити.

If the supply cord is damaged, it must be replaced by the manufacturer, its service agent or similarly qualified persons in order to avoid a hazard [Bing]. – Якщо кабель живлення пошкоджено, для уникнення небезпеки його повинен замінити лише виробник, його сервісний агент або кваліфікована особа (транслітерація);

We recommend using detergents that do not contain phosphates [Whirlpool]. – Рекомендується використовувати миючі засоби, що не містять фосфатів (змішане транскрибування);

While there is still water inside the product, never open the loading door or remove the filter [Beko]. – Не відчиняйте дверцята для завантаження білизни та не виймайте фільтр, якщо у машині ще є вода (адаптивне транскодування);

The hour unit starts flashing on the display [Bing]. – На дисплеї почне блимати значення годин (конкретизація).

Щоб уникнути двозначності, у дослідженні ми розглядатимемо стратегію як конкретний регулятивний принцип перекладу певного текстового об'єкта або його фрагмента. Якщо згаданий принцип стосується текстового об'єкта загалом, то такі стратегії будемо називати глобальними, а коли вони належать до фрагментів текстового об'єкта, то локальними.

Одним із основних питань сучасної культурницької парадигми є «невидимість перекладача» («*translator invisibility*») – той ступінь «присутності» перекладача у перекладі, який допускається певними традиціями перекладу [Biden 2009, с. 196–219]. З огляду на поняття «невидимість перекладача» можна виокремити наступні стратегії перекладу: «одомашнення» (адаптування до рідної мови та культури (*domestication*), тобто орієнтація на створення прозорого та плавного стилю мови перекладу,

та привнесення елементів чужої мови та культури (foreignisation) – перекладацька стратегія, яка дозволяє певне порушення лінгвістичних і культурних «звичайв» тексту перекладу за рахунок привнесення деяких елементів «чужого» з тексту оригіналу [Дейк 1988, с. 157].

Початкові постановки перекладацької стратегії визначають загальне ставлення перекладача до своєї роботи. Звідси впливає пошана до тексту оригіналу, розуміння, що переклад автора оригіналу є повноцінним еквівалентом [Дейк 1988, с. 153–211]. З достатнім ступенем упевненості можна говорити лише про дві протилежні одна одній стратегії перекладу: техніка перекладу, орієнтована на максимально адекватну передачу сенсу (стратегія сенсу); техніка перекладу, орієнтована на передачу особливостей форми (стратегія форми).

Перекладач, що дотримується принципів стратегії сенсу, свідомо усуває всі перешкоди на шляху розуміння тексту і жертвує, таким чином, тими особливостями його форми, які можуть викликати труднощі розуміння. Це не означає, що в перекладі такого типу не зберігаються жодні індивідуальні мовні особливості оригіналу [Жлуктенко 1981, с. 87]. Все, що виявляється таким, що перекладається в межах норм, що діють, без збитку для розуміння думки автора, зберігається в перекладі. Діяльність перекладача має сенс лише тоді, коли вона дійсно сприяє розумінню учасниками міжмовної комунікації:

Packaging materials of the product are manufactured from recyclable materials in accordance with our National Environment Regulations [Beko]. – Пакувальні матеріали машини виготовлені з матеріалів, що можуть бути використані повторно, відповідно до екологічних норм, чинних у нашій країні (описовий переклад);

If the crockery is only lightly soiled or if it has been rinsed with water before placed in dishwasher, reduce the amount of detergent used accordingly [Beko]. – Якщо посуд не дуже забруднений або попередньо обполіснутий у воді, значно зменшіть дозу миючого засобу (антонімічний переклад);

Keep the children away from the product when it is in use [Beko]. – Не допускайте дітей до машини під час її роботи (антонімічний переклад);

Do not expose the appliance to direct sunlight [Beko]. – Оберегайте пристрій від дії прямих сонячних променів (антонімічний переклад).

У професійному плані це означає, що перекладач повинен прикладати максимум зусиль, щоб правильно розуміти текст і підібрати йому найточніший відповідник у рідній мові. Він знає, що будь-яка частина тексту представляє явні або приховані перекладацькі проблеми. Водночас перекладач знає, що серед таких проблем є типові, часто зустрічаються і мають відомі, стандартні рішення, а також унікальні, okazionalni, які вимагають для їх вирішення зміни відомих прийомів або пошуку абсолютно нових.

Найважливіший стратегічний принцип перекладача полягає в критичному ставленні до своїх дій, особливо, коли оригінал виявляється суперечливим, незрозумілим або він взагалі не має сенсу. У цьому випадку причиною є не помилка автора оригіналу, а недостатні знання перекладача [Карабан 2001, с. 119]. Підхід перекладача до створеного ним тексту повинен бути обережним і гнучким: якщо вибрана відповідність не вписується в текст, суперечить іншим частинам тексту, порушує логічну послідовність викладу, то варто знайти інший варіант, а не намагатися пристосовувати все інше під нього.

Співвідношення лексичного та знакового об'ємів текстів оригіналу та перекладу є надзвичайно серйозною проблемою для практиків перекладу. Надмірний приріст тексту викликає нарікання, а надмірна компресія може привести до втрати сенсу [Зацний 2007, с. 83]. У перекладацькій практиці редакторам вже доводилося стикатися з надмірним приростом тексту перекладу, який був викликаний наступними причинами [Радзівська 1999, с. 89]: перекладач вдається до надмірно розгорнутих перекладацьких еквівалентів через недостатнє володіння термінологією або свідомого прагнення збільшити об'єм перекладу; перекладач вставляє в переклад

текстові фрагменти власного твору, дискутуючи з автором оригіналу. Разом з тим, можлива і зворотна ситуація: значне зменшення текстового об'єму перекладу в порівнянні з текстом оригіналу, що може служити сигналом пропуску значних фрагментів тексту і, відповідно, втрати інформації.

While washing the laundry at high temperatures, the loading door glass will get hot [Beko]. – Оскільки для прання використовується гаряча вода, скло дверцят завантаження сильно нагрівається (смісловий розвиток);

Do not apply a strong impact to the remote control and do not disassemble the remote control [Beko]. – Не застосовуйте великих зусиль, користуючись пультом дистанційного керування, і не розбирайте пульт дистанційного керування (контекстуальна заміна);

The multicooker will beep when the water is at the ideal temperature [Beko]. – Мультиварка подасть звуковий сигнал, коли досягне необхідної температури (контекстуальна заміна).

If the product has a failure, it should not be operated unless it is repaired by the Authorised Service Agent [Beko]. – У разі несправності машини забороняється її експлуатація до ремонту представником авторизованої сервісної служби (заміна частини мови);

Our company shall not be liable for any damages that will arise when the product is used without grounding in accordance with the local regulations [Beko]. – Наша компанія не несе відповідальності за збитки внаслідок використання машини без заземлення відповідно до місцевих норм і правил (заміна частини мови);

Також в технічних текстах ідентифікується значна кількість аббревіатур, акронімів та скорочень. Досить часто зустрічається акронім *LED lighting*, що розшифровується як *light-emitting diod* (світлодіодна лампа). Ще одним специфічним прикладом є скорочення *PE BAG*, що трактується як *polyethylene bag* (поліетиленовий пакет). Окрім скорочень, для зменшення обсягу тексту використовуються скісні риси: *temperature control / cleaning; knives and other utensils with sharp points must be loaded in the cutlery basket*

with their points/blades down.

Проаналізувавши технічні тексти, а саме експлуатації до різноманітних побутових приладів, ми виділили такі сталі вирази, притаманні більшості з них: *read the instructions carefully before using....; this appliance can be used by children aged from 8 years and above and persons with reduced physical, sensory or mental capabilities...; children shall not play with the appliance; do not operate the appliance with wet hands; place the product on a hard and level surface (floor).*

В лінгвістиці існує класифікація стратегій лінгвокультурної адаптації тексту перекладу, яка застосовується як до перекладу реалій, так до і текстів загалом, залежно від вибору перекладача. Їх також називають підстратегіями, що є складовими реалізації основних стратегій [Коптілов 2002, с. 17]. Транзитивна стратегія орієнтована на максимально точне відтворення формальних характеристик стилю оригіналу, яке розглядається як необхідна умова адекватного перекладу тексту, і внаслідок цього, непрямий нетрансформативний перенос всіх особливостей виразності в перекладі:

This appliance can be used by children aged from 8 years and above and persons with reduced physical, sensory or mental capabilities or lack of experience and knowledge if they have been given supervision on or instruction [Whirlpool]. – Цей прилад можуть використовувати діти віком від 8 років і старші, а також особи з обмеженими фізичними, сенсорними або розумовими можливостями, або особи без відповідного досвіду та знань, якщо їм надано нагляд чи інструкції (в даному випадку переклад був виконаний шляхом збереження структури речення та зближення думки. Деякі ключові терміни і фрази, такі як *children aged from 8 years and above, persons with reduced physical, sensory or mental capabilities, supervision*, та *instruction* були перекладені точно, щоб зберегти точність і зрозумілість);

You can adjust the level as detailed in step 2 and 3 – Ви можете налаштувати рівень, як це детально описано в кроках 2 та 3 (у цьому випадку також збережена структура речення, але важливо було використовувати

детально описано для передачі значення *as detailed*. Додавання цього фразового дієслова покращує зрозумілість перекладу).

Адаптивні стратегії орієнтовані на адаптацію тексту до іншокультурних і іншомовних умов, передбачають комплекс трансформативних дій, які вживаються перекладачем. Параметри адекватності перекладу в рамках стратегії визначаються перекладачами досить довільно [Корунець 2003, с. 204], вектор адаптації встановлюється суб'єктивно в результаті особистого акту сприйняття і розуміння вихідного тексту, ініціюючи відповідні трансформації в перекладі:

Do not insert or remove the power plug with wet hands [Beko]. – Не використовуйте гострі чи абразивні матеріали для миття (обидва речення мають характер заборони, тобто не дозволяють або не рекомендують певну активність);

Maintenance work must only be carried out at workshop by well-trained maintenance worker [Beko]. – Обслуговування повинно виконуватися лише в майстерні кваліфікованим обслуговуючим робітником (у цьому прикладі прислівник *only* у значенні *лише* допомагає передати неможливість виконання певної дії користувачем).

Мета адаптивних стратегій – створення перекладу, динамічно еквівалентного оригіналу. Лінгвокультурна адаптація – найпоширеніший вид адаптації під час перекладу [Коптілов 2002, с. 71]. Мета лінгвокультурної адаптації – створення тексту, зрозумілого поняттям іншої мови та іншої культури. Трансформативні дії, спрямовані на збереження можливих лакун: смисловий переклад важливих власних імен, пошук функціональних еквівалентів різних елементів тексту (фонем, морфем, слів, фразеологізмів, синтаксичних конструкцій і т.д.). Національно специфічні імплікати (пояснення, тлумачення) або замінюються їх приблизними еквівалентами в культурі перекладу, або доповнюються додатково.

Do not use electrical appliances inside the food storage compartments of the appliance, unless they are of the type recommended by the manufacturer [Beko]. –

Не використовуйте електричні прилади всередині відділень для зберігання їжі пристрою, якщо вони не є рекомендованими виробником (заборона);

If you need assistance, contact your customer care center [Miele]. – Якщо вам потрібна допомога, звертайтеся до центру обслуговування споживачів (порада);

If you need to roll the refrigerator to get to the plug, remember to raise the stability foot first [Beko]. – Якщо вам потрібно перемістити холодильник, щоб дістатися до розетки, пам'ятайте, що спочатку підняти стійку для стабільності (вказівка).

Застосування стратегій перекладу передбачає визначення ступеня можливості перекладу. З метою максимального розшифрування специфіки ментальності носіїв мови оригіналу стратегія перекладу передбачає порівняння елементів чужої мови та культури.

Практична критика перекладів передусім базується на інтуїтивному розумінні жанрово-стильової специфіки технічних текстів. Оцінка перекладу здійснюється з урахуванням термінологічної правильності, можливості використання перекладеного тексту в технічній практиці.

Текст перекладу – це мовленнєвий продукт мовою перекладу, і для нього існують обов'язкові правила та норми [Бахтин 1997, с. 227–244]. Проте ці правила різні для різних випадків мовного функціонування. Вони застосовуються як у різних функціональних стилях, так і в залежності від різновиду загальнолітературної мови [Рецкер 2004, с. 85].

Основні принципи перекладацької стратегії доповнюються поясненнями щодо закономірностей застосування численних технічних прийомів, які поліпшують формальну подібність перекладу до оригіналу, але ті, які забезпечують досягнення вищого рівня еквівалентності. Найбільш загальними і широко поширеними з таких прийомів є переміщення, додавання і опущення лексичних одиниць у процесі перекладу. Прийом переміщення лексичних одиниць у висловлюванні дозволяє використовувати найближчі відповідники слів оригіналу в іншому місці висловлювання, з

певних причин їх не можна використовувати там, де вони знаходяться в оригіналі. Прийом лексичного додавання досить широко використовується в процесі перекладу. Багато елементів змісту залишаються в оригіналі невиразними, тому вважаємо, що їх необхідно виразити в перекладі за допомогою граматичних засобів. Прийом опущення є прямо протилежним додаванню та має на меті відмову від передачі в перекладі семантично розширених слів, значення яких виявляються не релевантними або мають здатність легко відновлюватися у контексті.

2.2. Семантичні чинники адекватної інтерпретації

Загальний підхід до перекладу технічних текстів включає в себе глибоке розуміння предметної галузі, використання відповідних термінів та постійне удосконалення технічних знань перекладача. Переклад технічних термінів з англійської мови на українську, дійсно залишається складним завданням, оскільки перекладач повинен не тільки добре володіти англійською мовою, а й бути обізнаним у конкретній галузі, до якої відноситься текст, оскільки тлумачення термінів тісно пов'язане з контекстом, його змістом та специфікою, і змінюється в залежності від галузі використання [Балацька 2019, с. 14–17]. Тільки завдяки ефективному поєднанню всіх методів перекладу технічних текстів можна отримати адекватний результат. Вибір методів та способів перекладу технічних термінів залежить від конкретного контексту, наявності або відсутності еквівалентів у рідній мові, а також від мети перекладу (точність, зрозумілість, передача специфіки). Технічний переклад вимагає глибокого розуміння предметної області та вміння вибирати найкращий метод для кожного випадку з метою забезпечення точності та зрозумілості перекладу [Білозерська 2010].

Проблематика перекладу технічної термінології є однією з

найскладніших у лінгвістиці та перекладознавстві. Це пояснюється тим, що термінологічні одиниці є складовою лексики, яка активно розвивається та є важливою для фахівців різних галузей, чому і потребує особливої уваги. Проте під час перекладу виникають певні труднощі, оскільки точний переклад неможливий без додаткових знань стосовно походження, класифікації, функціонування та особливостей перекладу термінів технічного тексту. Пошук відповідника починається з аналізу характеристик поняття.

Для забезпечення адекватності перекладу необхідно дотримуватися конкретних умов, які визначаються як особливостями термінів, так і специфічними закономірностями перекладу тексту [Кияк 2008, с. 78]. Серед загальних вимог до адекватного перекладу термінів виділяємо такі:

- необхідно правильно передавати терміни у тексті;
- кожен перекладений термін повинен відповідати термінологічним системам як вихідної, так і цільової мови;
- варто враховувати відмінності в термінах (особливості мов).

Основні методи вирішення даної проблематики включають наступне: належне визначення, наявність відповідних знань та навичок для застосування відповідних методів і прийомів перекладу лексичних елементів, прагматичну адаптацію тексту оригіналу та розвиток власних навичок для подолання різних лексичних, термінологічних і стилістичних труднощів при перекладі, дотримуючись при цьому норм і стандартів жанрової культури мови оригіналу [Радченко 2014, с. 112].

Методика дослідження термінології англomовних технічних текстів має на меті аналіз і розуміння специфічної лексики. Дослідження термінології англomовних технічних текстів передбачає комплексний підхід, що включає в себе збір та аналіз текстового матеріалу, визначення тематичних груп, створення термінологічного словника, контекстуальний аналіз та вивчення лінгвістичних особливостей термінів; класифікація термінів за різними ознаками, такими як сфера застосування (*algorithm, capacitor, transmission, inflation, GDP, stock market*), граматична форма (*computer, engineer, software*;

to calculate, to analyze, to assemble; electrical, mechanical, chemical), походження (*cafe, ballet, tsunami; computerize, globalization, algorithmic*); дослідження термінотворення, тобто способів утворення термінів технічного тексту, включаючи префіксальний та суфіксальний методи, аббревіатури, словоскладання, конверсію (префіксальний: *unplug, subcategory, pretest*; суфіксальний: *functionality, categorization, formulation*; аббревіатури: *CPU (Central Processing Unit), HTML (Hypertext Markup Language)*; словоскладання: *software engineer, data analysis, wind turbine*; конверсія: іменник → дієслово: *email (n) → to email (v)*; дієслово → іменник: *text (v) → a text (n)*).

Семантичні чинники адекватної інтерпретації технічного тексту включають різні аспекти, пов'язані з розумінням значень і термінологією, які використовуються в тексті [Venuti 1995, с. 72]. Ось деякі з цих семантичних чинників:

- технічні тексти містять спеціалізовану термінологію, яка вимагає точного і адекватного перекладу. Важливо вірно ідентифікувати та перекласти технічні терміни, оскільки неправильне їх розуміння може призвести до помилок або непорозумінь. Розглядаючи терміни лінгвістичної терміносистеми, необхідно зазначити, що лінгвістика, як і будь-яка інша галузь знань, містить велику кількість суміжних з нею одиниць.

Головним прийомом перекладу термінів технічних текстів є переклад лексичного еквівалента. Цей прийом передбачає виявлення у мові перекладу відповідного еквівалента терміну мови оригіналу [Werth 1999, с. 3]. Такі терміни відіграють важливу роль при перекладі, оскільки є опорними пунктами в тексті, від яких залежить розкриття значення інших слів. За умов наявності термінологічних відповідників переклад термінів здійснюється, у першу чергу, саме за їх допомогою. За допомогою українських відповідників перекладаються: *engine*: двигун, *Computer-Aided Design (CAD)*: комп'ютерний проектувальний дизайн, *Robotics*: робототехніка, *hydraulic System*: гідравлічна система, *nanotechnology*: нанотехнології, *fiber optics*:

оптичне волокно, *satellite communication*: супутникова зв'язок, *aerospace engineering*: авіакосмічна інженерія, *renewable energy*: відновлювана енергія.

Терміни цієї групи не становлять значних труднощів при перекладі в технічних текстах, вони, зазвичай, подаються в термінологічних словниках із позначкою сфери їх використання. Необхідно зауважити, що словник не завжди має одне визначення терміна в певній сфері його вживання. Дуже часто перед перекладачем постає складний вибір необхідного, єдино правильного еквівалента серед декількох визначень одного слова. У випадку слід звертатися до контексту: *Fix the outdoor unit firmly so that the electric part of the outdoor unit is not exposed* – Надійно закріпіть зовнішній блок таким чином, щоб електрична частина зовнішнього блоку була захищена від впливів погоди;

This product is designed to resume operating in the event of powering on after a power interruption [Whirlpool]. – Конструкція пральної машини передбачає продовження роботи у разі відновлення електропостачання після його порушення;

Door can be opened a few minutes after the washing cycle ends [Whirlpool]. – Дверцята завантаження будуть готові до відчинення через кілька хвилин після завершення циклу прання;

It is particularly useful for sensitive skin [Whirlpool]. – Вона є зручною для осіб зі шкірою, особливо чутливою до пральних засобів.

Через те, що до головних рис терміна належить однозначність, одним із найпоширеніших способів перекладу є калькування – передача комбінаторного складу слова, коли морфеми чи лексеми перекладаються відповідними елементами мови перекладу. Цей прийом застосовується під час перекладу складних за структурою термінів: *electromagnetic field* – електромагнітне поле, *sunlight* – сонячне світло, *short-circuiting* – коротке замикання, *high quality parts* – високоякісні деталі, *energy consumption* – енергоспоживання.

До поширених способів перекладу відносимо також описовий переклад

(експлікацію значення) термінів, що полягає в заміні його словосполученням (або більшою за кількістю компонентів одиницею), яка адекватно передає його зміст: *airflow blade* – лопаті, яка спрямовує повітряний потік; *air inlet / outlet of the air conditioner* – отвори кондиціонера, які призначені для забирання або випускання повітря; *exhausted appliances* – прилади, термін служби яких скінчився; *flammable material* – речовин, які здатні самозайматися; *second-hand hoses* – шланги, які були вже у вживанні.

Нерідко до описового перекладу доводиться вдаватися не тому, що англійське слово не має відповідності українською мовою, а через особливості вживання цього слова в контексті тобто при відсутності належного терміна-еквівалента можна застосувати такий спосіб, як контекстуальна заміна. Наведемо приклади у контексті з технічних текстів:

Табл. 2.1

Приклади з інструкцій до приладів

<i>Do not touch the airflow blade with your hands or fingers during heating</i> [Whirlpool].	Не торкайтеся лопаті, яка спрямовує повітряний потік, руками або пальцями, коли кондиціонер працює на обігрів	описовий переклад
<i>Do not insert your fingers or foreign substances into the air inlet/ outlet of the air conditioner</i> [Whirlpool].	Не встромляйте свої пальці або сторонні речі в отвори кондиціонера, які призначені для забирання або випускання повітря	описовий переклад

<i>Exhausted appliances should be collected separately in order to optimise the cost of reusing and recycling the materials inside the machine</i> [Whirlpool].	Прилади, термін служби яких скінчився , збираються окремо задля оптимізації переробки й утилізації їх матеріалів без потенційної загрози для атмосфери й громадського здоров'я	описовий переклад
<i>Do not install this appliance near a heater, or inflammable material</i> [Whirlpool].	Не встановлюйте цей прилад поблизу нагрівальних приладів або біля речовин, які здатні самозайматися	описовий переклад
<i>Packaging materials of the product are manufactured from recyclable materials in accordance with our National Environment Regulations</i> [Whirlpool].	Пакувальні матеріали машини виготовлені з матеріалів, що можуть бути використані повторно , відповідно до екологічних норм, чинних у нашій країні	описовий переклад

В даних прикладах описовий переклад полягав в розшифруванні значення слова чи фрази шляхом надання додаткових пояснень або використання більш докладної мови, яка передає сенс англійського тексту. Цей метод перекладу особливо корисний при передачі інструкцій, правил та нормативних текстів, де важливо точно розуміти і дотримуватися заданих інструкцій чи вимог. Описовий переклад допомагає забезпечити чітке і точне розуміння тексту, особливо коли існують конкретні вимоги або інструкції, які не можуть бути вільно інтерпретовані.

Таким чином, для перекладу англійської технічної термінології застосовується описовий спосіб, способи калькування та транскодування у випадку наявності спільності понять в мовах, або підбором еквівалента. Останнім часом у технічній сфері з'явилась значна кількість інновацій, які потребують певної передачі своїх назв мовою перекладу. Саме тому спостерігається тенденція до застосування описового перекладу як найточнішого способу перекладу термінів цієї сфери.

- полісемія: деякі слова в мові мають декілька значень в залежності від контексту. Перекладач повинен знати семантику слова відповідно до контексту технічного тексту, щоб уникнути невірної тлумачення:

Табл. 2.2

Приклади з інструкцій до приладів

<i>Socket</i>	Сокет центрального процесора.	Сокет для підключення пристроїв.	<i>Socket</i> може мати два різних переклади в залежності від контексту.
<i>Bandwidth</i>	Ширина смуги передачі даних	Пропускна спроможність мережі	<i>Bandwidth</i> може перекладатися різними способами в залежності від того, яке значення використовується.
<i>Key</i>	Ключ для шифрування	Ключ для розшифрування	Перекладач повинен розрізняти ці два різні значення при перекладі.
<i>Driver</i>	Драйвер для пристроїв	Водій програмного забезпечення	<i>Driver</i> також має різні переклади залежно від контексту

Уникання неправильного тлумачення полісемічних слів у технічних текстах вимагає дуже уважного врахування контексту і вибору відповідних перекладів відповідно до конкретного значення в тексті.

- умови і визначення: технічні тексти містять визначення та умови, які важливо правильно розуміти і передавати. Перекладач повинен бути знайомий зі спеціалізованими термінами та визначеннями відповідної галузі:

Табл. 2.3

Приклади з інструкцій до приладів

<i>Robotics</i> (робототехніка)	Robotics is the interdisciplinary branch of engineering and science that deals with the design, construction, operation, and use of robots	Робототехніка – це міжгалузева галузь інженерії та науки, що займається проектуванням, будівництвом, експлуатацією та використанням роботів
<i>Algorithm</i> (алгоритм)	An algorithm is a finite set of well-defined rules for solving a problem or performing a task	Алгоритм – це скінченний набір чітко визначених правил для вирішення проблеми або виконання

		завдання
<i>Voltage</i>	Voltage is the electric potential difference between two points in an electrical circuit	Напруга – це електрична різниця потенціалів між двома точками в електричному колі
<i>Friction</i> (тривалість)	Friction is the force that opposes the relative motion or tendency of such motion of two surfaces in contact	Тривалість – це сила, яка протистоїть відносному русі або тенденції до такого руху двох поверхонь, що перебувають в контакті
<i>Thermodynamics</i> (термодинаміка)	Thermodynamics is the branch of physical science that deals with the relations between heat and other forms of energy	Термодинаміка – це галузь фізичної науки, яка займається відносинами між теплом і іншими формами енергії

Для успішного перекладу таких термінів і визначень важливо мати глибоке розуміння предметної області та використовувати відповідну термінологію для забезпечення максимальної точності і зрозумілості перекладу.

- синоніми та антоніми: в деяких технічних текстах застосовують синоніми або антоніми. Вибір відповідних синонімів чи визначення, а також правильне розрізнення антонімів, грають важливу роль у забезпеченні точності перекладу. Наприклад: *software* (програмне забезпечення) є синонімом *program* (програми) – у цьому випадку, важливо правильно вибрати між *програмне забезпечення* та *програми*, враховуючи контекст та галузеві стандарти; *insulator* (ізолятор) і *conductor* є антонімами – тут важливо розрізняти антоніми *ізолятор* та *провідник* для правильного розуміння змісту.

- специфікація: технічні тексти містять числові значення, параметри та характеристики. Ці дані треба точно перекладати, оскільки вони мають прямий вплив на функціональність і безпеку продукту чи системи. Наприклад: *The specifications for the material require a tensile strength of at least 500 megapascals* – У специфікаціях до матеріалу вимагається міцність на

розтягнення, що становить принаймні 500 мегапаскалів (тут важливо точно перекласти числові значення та терміни згідно з міркуваннями безпеки та функціональності); *The software allows users to adjust various parameters, such as temperature and pressure* – Програмне забезпечення дозволяє користувачам налаштовувати різні параметри, такі як температура та тиск (в даному випадку, правильний переклад параметрів важливий для коректної роботи програми); *The characteristics of the device include its size, weight, and power consumption* – До характеристик пристрою входять його розміри, вага та споживана потужність (тут важливо передати точно всі характеристики пристрою для забезпечення правильного розуміння його специфікацій). У перекладі технічних текстів важливо враховувати числові значення, параметри та характеристики для забезпечення коректності та безпеки продукту або системи. Усі ці семантичні чинники важливі для забезпечення адекватної інтерпретації технічного тексту і передання інформації точно та зрозуміло.

2.2.1. Зв'язок між словами та термінами

Зв'язок між словами та термінами в технічних текстах вкрай важливий для розуміння і правильної інтерпретації тексту. Він визначає ясність, точність та правильне розуміння інформації. Перекладачі повинні забезпечувати якісну передачу технічної інформації. Важливі аспекти цього зв'язку включають:

- точність та унікальність термінології: у технічних текстах терміни визначені конкретно і використовуються для унікального позначення певних понять, процесів або об'єктів. Зв'язок полягає в тому, що для кожного терміну існує певне слово чи набір слів, які його правильно визначають та пояснюють. Наприклад: *Make sure to fasten the bolt securely using a wrench* [Whirlpool]. – Переконайтесь, що болт затягнуто міцно за допомогою

гайкового ключа (у цьому випадку, точне визначення *болта* і його функції є важливими для безпеки та правильної зборки); *The algorithm used for data compression is highly efficient* [Whirlpool]. – Використовуваний алгоритм для стиснення даних є дуже ефективним (важливо точно передати поняття *алгоритму* для забезпечення правильного розуміння процесу обробки даних); *The circuit diagram provides a visual representation of the electrical connections* [Whirlpool]. – Схема надає візуальне зображення електричних з'єднань (у цьому випадку, унікальна термінологія *схеми* важлива для відображення структури електричних з'єднань).

Точність і унікальність термінології важливі для забезпечення коректного розуміння технічних текстів та уникнення невірних тлумачень понять і процесів.

- терміни та їх контекст: розуміння термінів вимагає врахування контексту, в якому вони використовуються. Одне й те саме слово чи термін може мати різні значення в залежності від контексту. Важливо зв'язати слово або термін із тим, як вони використовуються в конкретному реченні чи абзаці. Наприклад: *You can adjust the water level for different types of rice and according to your own preference* [Whirlpool]. – Можна змінити рівень води відповідно до типу рису та власних уподобань; *You can use the air conditioner easily by selecting a mode and then by controlling the temperature, fan speed, and air direction* [Whirlpool]. – Кондиціонером легко користуватися, вибравши режим і потім регулюючи температуру, швидкість вентилятора та напрямок повітря; *You cannot use the Dry mode for heating* [Whirlpool]. – Режим Dry не можна використовувати для нагрівання; *You can view electricity consumption only when the air conditioner is operating* [Whirlpool]. – Значення споживання електроенергії відображається лише тоді, коли кондиціонер працює; *The end of the wash cycle is indicated by beeps and the display shows END* [Whirlpool]. – Про закінчення програми сповіщають два коротких і один тривалий звуковий сигнал, кнопка START/PAUSE (Пуск/Пауза) згасне, на дисплеї з'являється слово END; *The screen displays the default cooking time* [Whirlpool]. – На

дисплеї відобразиться час приготування за замовчуванням, індикатор Start (Запуск) блимає червоним кольором.

Технічний текст включає посилання на терміни, що забезпечують додаткові пояснення або визначення. Це допомагає читачам легше розуміти значення термінів, особливо якщо вони вперше зіштовхуються зі специфічною термінологією. Задля уникнення неоднозначності в технічних текстах важливо уникати неоднозначних слів чи виразів, які можуть призвести до неправильного розуміння. Зв'язок між словами та термінами допомагає уникнути таких ситуацій.

2.2.2. Контекст та уточнення значення

Переклад – це процес побудови соціокультурної реальності, узгодження систем соціокультурних значень, інтерпретації та зміни уявлень про реальність учасників комунікації. Це процес формування дискурсу і взаємодії в колективному розумінні соціальної дійсності, спрямований на досягнення взаєморозуміння. Дослідження та формування перекладацької діяльності нерозривно пов'язані з поняттям «контекст».

Термін «контекст» широко використовується в гуманітарних науках і повсякденному мовленні. У лінгвістиці та перекладознавстві він має важливе значення для процесу перекладу. В контексті перекладу ні автор оригіналу, ні читач тексту перекладу не можуть перевірити, наскільки культурні фактори, відображені в перекладі, відповідають реальній ситуації, оскільки вони представлені в різних культурних середовищах. У цьому випадку перекладач виступає як експерт з обох культур і має велику відповідальність: з одного боку, зберегти культурні особливості автора, а з іншого – допомогти читачеві розпізнати культурні особливості іншої культури, адаптуючи їх і роблячи зрозумілими для читача [Venuti 1995, с. 219].

Деякі з них концентруються лише на вербалізованій інформації, тоді як

інші підходи ширші і враховують зв'язок контексту з невербальною реальністю та невербальною інформацією. Контекст є важливим поняттям в лінгвістиці. Глобальний комунікативний контекст формує смисл мови і включає наступні компоненти: єдність ситуації із актом комунікації; слова, жести, спрямовані на конкретну ситуацію; текст. В лінгвістиці існують різноманітні підходи до тлумачення контексту.

У більшості випадків вплив невербальних факторів на формування висловлювання як текст не заперечується. Однак, якщо прийняти той факт, що зовнішній світ та його взаємозв'язки впливають на мислення, то слід також враховувати, що це обов'язково відображається на структурі та змісті вербального виразу [Fairclough 1989, с. 77]. Сам контекст визначає, коли і як необхідно надавати назву комусь чи чомусь, бо майже всі висловлювання природних мов до певної міри залежать від ситуації, в якій вони висловлюються.

Під час перекладу тексту відбуваються перетворення, які передбачають перехід від одиниць оригіналу до відповідних одиниць перекладу: лексичні та граматичні трансформації чи семантичних компонентів вихідного тексту, при цьому зберігається інформація, яка має бути передана. Наприклад: *Do not pull on the power supply cable when unplugging the appliance from the electricity socket. Hold the plug and pull* [Bing]. – Не виймайте вилку з електричної розетки, витягуючи її за шнур, тримайтеся тільки за саму вилку; *Remove the detachable inner lid. Soak it in warm water and clean with sponge* [Whirlpool]. – Вийміть знімну внутрішню кришку; замочіть її у теплій воді та помийте губкою; *New, dark coloured cottons release a lot of dye. Wash them separately* [Whirlpool]. – Нові бавовняні речі темного кольору можуть сильно линяти, тому їх слід прати окремо.

Контекст визначає вибір відповідної перекладової альтернативи або відмову від використання звичайних еквівалентів перекладу, а також необхідність пошуку інших способів інтерпретації. Правильне розуміння мовного твору і, відповідно, його переклад, неможливе без врахування

контексту. Наприклад: *When not using the air conditioner for a long period of time or during a thunder/lightning storm, cut the power at the circuit breaker* [Whirlpool]. – Вимикайте живлення автоматичним вимикачем у випадках, коли Ви не будете користуватися кондиціонером тривалий час або під час грози з громом і блискавкою (зміна порядку слів); *Check that the power supply voltage **corresponds** to that shown on the appliance(alternating current)* [Whirlpool]. – Перевірте, чи **відповідає** напруга мережі живлення зазначеній на приладі (для змінного струму) (зміна порядку слів); *If suction power **decreases** after cleaning the dust tank, clean the air filter and the motor safety filter* [Whirlpool]. – Якщо після очистки пилозбірника **потужність всмоктування знизилася**, прочистіть повітряний та передмоторний фільтри (зміна порядку слів). У галузі перекладознавства будь-яке відхилення перекладача від стандартних перекладових виборів обумовлене контекстом. Повна відповідність між оригіналом і перекладом досягається завдяки збереженню контекстуальних значень всіх фраз у тексті.

Контекст грає ключову роль у процесі перекладу тексту з однієї мови на іншу. Кожна мовна одиниця піддається перекладу шляхом встановлення всіх семантичних зв'язків між елементарними одиницями, які складають цілий комунікативний вираз. Невірне розуміння різних типів контексту перекладачем призводить до появи перекладацьких помилок різних видів. Наприклад: *The multicooker will beep when the water **is** at the ideal temperature* [Miele]. – Мультиварка подасть звуковий сигнал, коли **досягне** необхідної температури; *The following **information** is provided for safety reasons and must therefore be read carefully* [Miele]. – Ці **попередження** надаються задля вашої безпеки: уважно ознайомтеся з ними; *Dusting brush **is** for vacuuming picture frames, furniture frames, books and other irregular surfaces* [Miele]. – Насадка для пилу**застосовується** для чищення рам картин, фільонок на меблях, книг та інших нерівних поверхонь; *Do not place the yoghurt maker in any place where there **may be** vibrations (for example above a refrigerator)* [Miele]. – Не розміщуйте йогуртницю в місцях, де **відчувається** вібрація (наприклад, не

ставте її на холодильник).

Таким чином, контекст визначає, які значення мовних одиниць використовуються та як вони інтерпретуються як денотативні (прямі) і конотативні (асоціативні). Контекст розглядається як лінгвістична ситуація, частина тексту, яка обирається для подальшого аналізу мовних явищ. Професійне розуміння оригінального тексту та володіння мовою оригіналу включає в себе здатність визначати контекстуальні значення кожного слова, вислову та речення в оригіналі, а також контекстуальні зв'язки між ними. Це означає розрізняти всі можливі види неоднозначності та багатозначності, виходячи із контексту: будь то вузький чи широкий, лінгвістичний чи позалінгвістичний.

2.3. Прагматичні чинники адекватної інтерпретації

Перед використанням конкретних перекладацьких засобів, перекладач проводить прагматичний аналіз, що допомагає визначити, яку інформацію можна модифікувати або виділити під час перекладу. З огляду на те, що рецептор оригінального тексту і рецептор перекладу зазвичай мають різний мовний досвід, культурну специфіку і різні фонові знання, досягнення комунікативної мети в перекладі потребує прагматичної адаптації, яка враховує особливості мови, культурного контексту і рівня інформації рецептора перекладу [Biden 2009, с. 197].

Головним поняттям в прагматиці є людський фактор. Прагматика досліджує всі умови, за яких людина використовує мовні знаки [Бацевич 2010, с. 32]. Це включає умови для правильного вибору та використання мовних одиниць з метою досягнення певної комунікативної мети, зокрема впливу на комунікаційного партнера.

В перекладознавстві існує поняття «прагматичні фактори перекладу», яке охоплює як мовні, так і позамовні аспекти [Олійник 2011, с. 437].

Зазвичай до цих факторів належать такі аспекти, як стилістичні особливості текстів мови оригіналу та мови перекладу, їхні різні комунікативні цінності, роль мовних одиниць у конкретному повідомленні та завдання перекладача. Важливо також враховувати національно-культурну специфіку одержувачів оригінального та перекладеного текстів, їхні фонові знання та соціально-психологічні характеристики. Врахування цих прагматичних факторів вимагає використання різних трансформацій під час перекладу для досягнення ефективної комунікативної взаємодії як для одержувача оригінального тексту, так і для одержувача перекладу.

Наприклад: *Always have the installation and repairing procedures carried out by the Authorized Service Agent* [Miele]. – Роботи зі встановлення та ремонту машини **слід доручати** представнику авторизованої сервісної служби; *If the appliance is flooded, please contact your nearest service centre* [Miele]. – Якщо з приладу **ллється вода**, будь ласка, зверніться до найближчого сервісного центру; *While washing the laundry at **high temperatures**, the loading door glass will get hot* [Miele]. – Оскільки для прання використовується **гаряча вода**, скло дверцят завантаження сильно нагрівається.

Слід підкреслити, що співвідношення між прагматикою оригіналу і перекладу є різним, і прагматична адекватність перекладу необов'язково полягає в збереженні прагматики вихідного тексту. Наприклад: *Do not use an extension lead* [Bing]. – **Забороняється** використання подовжувача; *Always unplug the appliance* [Bing]. – Завжди **вимикайте** прилад із розетки; *Never try to operate the appliance when the bowl is empty or without the bow* [Miele]. – Ніколи **не намагайтесь** експлуатувати прилад із пустою чашею або взагалі без чаші; *Never immerse the main body in water or other liquid* [RZTK]. – Ніколи **не занурюйте** основний корпус в воду або іншу рідину. Дані приклади ілюструють застосування антонімічного перекладу і тому найбільш повно передається прагматична спрямованість оригіналу, що має однаковий прагматичний інтерес і для читачів перекладу. Прагматична адаптація тексту

перекладу з метою зробити його гранично зрозумілим не повинна призводити до «надперекладу» коли мало не весь текст замінюється роз'ясненнями [Комисаров 1980, с. 111].

У конкретній ситуації перекладач знаходить доцільним передати нам не сказане, а те, що мається на увазі. Перекладач вирішує, що для досягнення бажаного впливу необхідні інші засоби, ніж ті, які використані в оригіналі. Наприклад: ***You can view electricity consumption only when the air conditioner is operating*** [Bing]. – Значення споживання електроенергії **відображається** лише тоді, коли кондиціонер працює; *The end of the wash cycle is indicated by **beeps** and the display shows **END*** [RZTK]. – Про закінчення програми сповіщають два коротких і один тривалий звуковий сигнал, кнопка START/PAUSE (Пуск/Пауза) згасне, на дисплеї з'являється слово **END**; *The screen displays **the default cooking time*** [RZTK]. – На дисплеї **відобразиться час** приготування за замовчуванням, індикатор Start (Запуск) блимає червоним кольором. Ці приклади презентують під час перекладу заміну члена речення, а саме додаток стає підметом.

Прагматичні проблеми, що виникають під час перекладу, не обмежуються лише створенням прагматичного потенціалу тексту перекладу. Подібно до будь-якого рецептора, перекладач встановлює певні прагматичні відносини з текстом оригіналу і текстом перекладу, які викликають в нього різні почуття, подобатися або не подобатися, погоджуватися чи ні з їх змістом, і так далі [Радзієвська 1990, с. 39]. Особистісне ставлення перекладача не може не впливати на його рішення та дії, хоча він зазвичай намагається знизити цей вплив до мінімуму і підходити до оцінки прагматичного потенціалу обох текстів об'єктивно.

Прагматична проблематика перекладу також пов'язана із оцінкою результатів перекладацького процесу, яку може проводити сам перекладач або інші особи. Після завершення роботи перекладач вирішує, чи задовольнений він створеним текстом, чи, можливо, потребує внесення деяких змін [Комисаров 1980, с. 107]. Судження про якість перекладу можуть

давати різні особи, такі як редактори, критики, замовники, викладачі перекладу та учасники міжмовної комунікації.

Оцінка тексту перекладу проводиться як у порівнянні з оригіналом, так і незалежно від нього. Критерієм оцінки є ступінь відповідності перекладу оригіналу, якість лінгвістичного оформлення тексту або здатність перекладу досягти поставленої комунікативної мети. У будь-якому випадку об'єктивна оцінка перекладу є складною задачею, оскільки вимагає врахування різноманітних факторів. У значній мірі загальна оцінка якості перекладу залежить від успішного створення необхідного прагматичного потенціалу тексту перекладу з урахуванням характеру передбачуваного рецептора. Поряд з прагматикою, різні фактори, такі як ступінь еквівалентності, стиль та жанрові особливості перекладу, якість мовного оформлення та сприйняття суспільними нормами, об'єктивно впливають на оцінку перекладу. Проте досягнення прагматичної мети залишається ключовим показником в оцінці якості перекладу.

Технічні тексти відрізняються особливим стилем, який відрізняє їх від інших видів текстів. Переклад таких текстів ускладнюється цією особливістю і породжує додаткові труднощі і проблеми [Бєлова 2002, с. 10]. Серед лексичних труднощів, які виникають під час перекладу, є такі аспекти: багатозначність слів (термінів) та вибір належного словникового еквіваленту або варіанту перекладу слова (терміна), особливості використання загальноновживаних слів в технічних текстах, правильний вибір методів перекладу лексики, встановлення межі допустимих лексичних трансформацій, переклад термінів-неологізмів, аббревіатур [Бахтин 1997, с. 228; Бондаренко 2015, с. 77]. Також існують «фальшиві друзі» перекладача, такі як псевдоінтернаціоналізми, лексикалізовані форми множини іменників та терміни-омоніми, етноспецифічна лексика та етнічні варіанти термінів, іншомовні слова і терміни, які зустрічаються в англійських технічних текстах.

Граматичні відмінності також важливі, оскільки в англійських фахових

текстах часто використовуються пасивні конструкції та безособові форми дієслова, дієприкметникові звороти та специфічні синтаксичні конструкції:

The welder used a shielded metal arc welding (SMAW) process to join the two metal pieces [Bing]. – Зварювальник використовував процес зварювання з застосуванням заслоненого дугового зварювання (SMAW), щоб з'єднати два металеві вироби;

The welding joint was inspected for any defects or porosity using non-destructive testing techniques [RZTK]. – Зварний шов був перевірений на наявність дефектів чи порожнеч за допомогою безшкідливих методів контролю.

The weld bead should have a smooth and uniform appearance to ensure the integrity of the joint [RZTK]. – Зварний шов повинен мати гладкий та рівномірний вигляд для забезпечення цілісності з'єднання;

In gas metal arc welding (GMAW), a continuous wire electrode is used along with a shielding gas to protect the weld pool from atmospheric contamination [RZTK]. – У газовому дуговому зварюванні (GMAW) використовується постійний дротовий електрод, разом із захисним газом для захисту ванни зварювання від атмосферного забруднення;

Welding operators must be properly trained and certified to ensure safety and quality in the welding process [RZTK]. – Зварювальники повинні пройти належну підготовку та сертифікацію для забезпечення безпеки та якості в процесі зварювання. Ці приклади ілюструють специфічну термінологію та поняття, які використовуються в технічних текстах про зварювання, а також їх переклад на українську мову.

Однак основна складність полягає в перекладі термінів і вимагає глибокого розуміння змісту технічного тексту. Механічний переклад термінів без розуміння суті та контексту призводить до серйозних помилок. Перекладач повинен детально ознайомитися з галуззю науки та техніки, яку він перекладає, та вивчити її термінологію. Однак у спеціалізованих текстах часто використовуються нові терміни, які ще не мають відповідника в

українській мові. В таких випадках перекладач повинен аналізувати описані явища та процеси, щоб знайти відповідний термін вже існуючий в українській науковій термінології.

Загалом, переклад технічних текстів вимагає від перекладача глибокого розуміння лексичної та граматичної особливості мови. При перекладі виявлено, що лексичні трансформації найчастіше включають калькування, конкретизацію, антонімічний та описовий переклади. У граматичних трансформаціях спостерігаються заміни частин мови, категорії стану й додавання. На синтаксичному рівні перекладачі часто використовують зміну порядку слів, синтаксичне уподібнення та розбиття речень на складові частини. Проте, не всі технічні тексти мають належний якісний переклад, інакше кажучи, вони містять низку лексико-граматичних та стилістичних помилок.

Отже, переклад технічних текстів вимагає від перекладача великого зусилля і вивчення як мовної, так і наукової галузі. Важливо не лише знаходити відповідники термінів, але й розуміти сутність описаних явищ і процесів, щоб передати їх українському читачеві точно та зрозуміло. Лексичні і граматичні особливості технічних текстів, а також наявність нових термінів ускладнюють процес перекладу.

2.4. Труднощі при перекладі технічного тексту

Основною вимогою до технічного перекладу є точна передача інформації. Як відомо, найбільші труднощі виникають у процесі передачі вірного змісту кожного речення, що часто не реалізовано за допомогою дослівного перекладу. При перекладі технічного тексту перекладачеві доводиться вирішувати одночасно цілий комплекс різноманітних завдань, що вимагає від перекладача не лише бездоганного володіння мовою та глибоких фахових знань, а також максимальних зусиль [Швейцер 1988, с. 63].

Переклад технічних текстів викликає ряд труднощів через специфіку мови та термінології, які використовуються в технічних галузях. Технічні тексти мають велику кількість спеціалізованих термінів і скорочень, які важко перекласти, особливо, якщо відсутній або обмежений доступ до відповідних джерел і ресурсів: *CPU* перекладається на українську як *процесор*, але також існують інші варіанти, такі як *центральний процесор* або *мікропроцесор*; скорочення *GPS* розшифровується як *глобальна система позиціонування*, але також може використовуватися у перекладі.

Ми виокремили ряд труднощів на різних рівнях при практичному перекладі технічних текстів:

- на структурному рівні переклад технічних текстів вимагає точного відтворення структури, яка часто має численні підрозділи та нумерацію; правильне розташування таблиць та схем, а саме коректне відтворення розташування та зв'язків між графічними елементами.

- на семантичному рівні розглядається питання вибору правильного семантичного відтінку для багатозначних термінів у відповідності до контексту та призначення термінологічних еквівалентів – знаходження відповідностей термінів та їх вірне використання.

- на синтаксичному рівні переклад складних синтаксичних конструкцій потребує ретельного вивчення граматичних особливостей мови-джерела та вихідної мови.

- на прагматичному рівні – врахування специфіки цільової аудиторії для відтворення прагматичного потенціалу тексту. Потрібно при перекладі відображати формальний та об'єктивний стиль технічного тексту.

- на лексичному рівні труднощі викликає переклад нових термінів та термінів, які не завжди відображені у словниках. Перекладач повинен бути вивченим та враховувати деталі для забезпечення точності та адекватності перекладу. Перекладач повинен розуміти технічні концепції та процеси, що описані в тексті, щоб правильно відтворити їх у цільовій мові. Переклад понять, таких як *analog signal* – *аналоговий сигнал* та *digital signal* – *цифровий*

сигнал, вимагає розуміння технічних концепцій, пов'язаних з електронікою.

Технічні тексти часто мають формальний і науковий стиль письма, що вимагає від перекладача дотримуватися того ж стилю в перекладі. Технічні тексти написані формально, і перекладач повинен зберегти цей формальний стиль у перекладі: *An integrated circuit (IC) is a set of electronic circuits on one small flat piece of semiconductor material that is normally silicon* – Інтегральна мікросхема (ІМС) – це набір електронних схем на одному невеликому плоскому куску напівпровідникового матеріалу, який зазвичай є кремнієм (у цьому прикладі перекладач використав термін *інтегральна мікросхема* для опису *integrated circuit*, що є технічно точним перекладом. Також вказано матеріал *кремній*, який є типовим матеріалом для інтегральних мікросхем); *The structural integrity of the bridge was assessed through a comprehensive finite element analysis to ensure its safety and load-bearing capacity* – Структурна цілісність моста була оцінена за допомогою комплексного аналізу скінченних елементів для забезпечення його безпеки та вантажопідйомності (в цьому прикладі розглядається оцінка структурної цілісності моста за допомогою аналізу скінченних елементів, що вказує на формальний стиль в інженерії).

Основні труднощі, з якими можна стикнутися при перекладі науково-технічних текстів – це наявність великої кількості неоднозначних термінів, різного виду скорочень, національної варіативності термінів та відсутності перекладацьких відповідників у випадку неологізмів.

Технічні речення є складними з точки зору граматики, зокрема використанням пасивних конструкцій та складних підрядних речень [Олійник 2011, с. 434]. Складні технічні речення вимагають правильного використання граматичних конструкцій:

To return the shelf, make sure there is nothing behind that may obstruct movement [Beiko]. – Щоб повернути полицю, переконайтеся, що немає нічого ззаду, що може заважати руху (у цьому реченні, перше дієслово *to return* вживається у формі інфінітива, що вказує на дію, яку потрібно виконати, *shelf* – підмет речення, друге дієслово *make sure* вказує на необхідність

впевнитися в чомусь. *There is nothing behind* (немає нічого ззаду) – це фраза, що вказує на відсутність об'єкта ззаду, а *that may obstruct movement* (що може заважати руху) – обставина, що пояснює, чому потрібно переконатися. Це речення містить умову, яка вказує на умову для повернення полиці);

It is extremely dangerous to leave the appliance exposed to rain, storms and other weather conditions [Bing]. – Залишати прилад під впливом дощу, бурь та інших погодних умов є надзвичайно небезпечним (у цьому реченні, *It is* вживається для виділення та узагальнення обставини. *Extremely dangerous* (надзвичайно небезпечно) – це оцінка рівня небезпеки. *To leave* (залишати) вказує на дію, від якої потрібно утримуватися. *The appliance* (прилад) – це об'єкт, який не повинен бути залишений під впливом погодних умов. *Exposed to rain, storms and other weather conditions* (під впливом дощу, бурь та інших погодних умов) – фраза, що вказує на погодні умови, яким не слід висувати прилад.

Певні терміни або концепції вимагають адаптації для цільової аудиторії з точки зору культурного контексту. Терміни, які стосуються особливих стандартів і норм у різних країнах, потребують адаптації для цільової аудиторії: *Rotate HEPA holder to lift HEPA from vacuum cleaner* – Поверніть тримач *HEPA* фільтру, щоб зняти його з пилососу (як можна помітити, перекладач не піддає транслітерації чи калькуванню акронім *HEPA* (*High Efficiency Particulate Air*), однак при відтворенні цільовою мовою він дещо експлікує його, додаючи слово «фільтр»).

Недостатність контексту часто ускладнює вибір правильного перекладу, оскільки терміни мають кілька значень, залежно від контексту використання: *chip* має різні значення в залежності від контексту: *інтегральна схема, мікросхема, чіпсет*.

Технічні тексти повинні відповідати певним стандартам і нормам безпеки, тож важливо правильно передавати цю інформацію в перекладі. Якщо технічний текст містить інформацію про патентовані технології або продукти, то перекладач повинен дотримуватися специфікацій бренду або

виробника [Жлуктенко 1981, с. 87]. Технічні тексти вимагають перекладу відповідно до певних форматів та стандартів документації: *compliance with RoHS Directive* – відповідність директиві RoHS (правила обмеження вмісту шкідливих речовин); *compliance with WEEE Directive* – відповідність директиві WEEE (директива щодо відходів електричного й електронного обладнання).

Вирішення перекладацьких труднощів вимагає не лише високого рівня мовних навичок, але й технічного розуміння предметної галузі та вміння працювати з джерелами та ресурсами, щоб забезпечити точний та професійний переклад [Ванников 1998, с. 69]. Переклад технічних текстів вимагає особливої уваги до термінологічної точності, оскільки, як відомо, труднощі найчастіше виникають через необхідність передачі правильного змісту кожного речення, який не завжди переданий дослівно. При перекладі технічних текстів важливо вирішувати цілий спектр завдань одночасно. Навіть у випадках, коли в оригінальному тексті використовується термінологія, якої немає в мові перекладу, абсолютно точно передається текст на іншу мову. У таких ситуаціях перекладач зазвичай вдається до інтерпретації, але має використовувати відповідну термінологію: *This section includes security instructions which may help prevent the injuries and material damage risks* [Beko]. – У цьому розділі містяться інструкції з техніки безпеки, які можуть допомогти у запобіганні травми та ризиків матеріального збитку; *Use clean and soft cloth to clean the surfaces in contact with food* [Whirlpool]. – Використовуйте чисту та м'яку ганчірку для чищення поверхонь, які контактують з їжею; *Do not leave the appliance unattended* [Whirlpool]. – Не залишайте пристрій без нагляду.

Згідно з В. Карабаном, основні граматичні труднощі, які виникають під час перекладу англійських технічних текстів на українську мову, викликані, насамперед, різницею в граматичних особливостях між оригінальною мовою (англійською) та цільовою мовою (українською), а також відмінностями у їхній структурі, граматичних категоріях, формах та конструкціях [Карабан

2004, с. 113].

Наприклад, *Children should be supervised to ensure that they do not play with the appliance* [Bing]. – Дітей слід контролювати, щоб вони не гралися з приладом (як можна помітити, модальна пасивна конструкція *should be supervised* замінюється активною *слід контролювати*); *The container must not be opened until the pressure has decreased sufficiently* [Cecotec]. – Не можна відкривати контейнер, поки тиск достатньо не зменшиться (якщо залишити оригінальну граматичну конструкцію незмінною, то такий переклад не відповідатиме стилістичним нормам української мови); *Make sure the dishwasher does not bend or squash the hoses* [RZTK]. – Труби не повинні бути зігнутими або здавленими посудомийною машиною (у цьому прикладі був використаний пасивний стан задля ефективнішої передачі основного змісту повідомлення, та замість словосполучення *the dishwasher does not bend or squash* було вжито конструкцію *Труби не повинні бути зігнутими*, у якій лексична одиниця *труби* стає тим об'єктом, над яким виконується дія).

Серед лексичних труднощів [Білозерська 2010, с. 17], які виникають під час технічного перекладу, виділяємо багатозначність слів (термінів), проблеми вибору словникового відповідника або варіанту перекладу, особливості вживання загальноновживаної лексики в галузевих текстах, необхідність лексичних трансформацій для перекладу термінів, неологізмів, аббревіатур, різноманітністю термінів через національну варіативність. Такі лексичні одиниці, як *coercivity* (коерцитивність) або *klystron* (клістрон), зустрічається тільки в текстах електромеханіки, однак у галузевих текстах загальноновживана лексика використовується в термінологічному значенні. Наприклад, *stroke* може мати значення *удар* або *хід поршня* (у механіці), а *capture* може означати *знімок екрана* (у комп'ютерних науках).

Вилучення елементів речення включає вилучення слів, як один із базових перекладацьких перетворень [Дрінко 2005, с. 84]. Ця форма компресії пояснюється відмінностями у граматичній структурі англійської та української мов, а також різницею у мовних традиціях англійської та

української мов:

Табл. 2.4

Приклади з інструкцій до приладів

<i>If the appliance is levelled correctly, it will be more stable and much less likely to move or cause vibrations and noise while it is operating</i> [Beko].	Належне вирівнювання надає стабільність машині та запобігає вібрації і шуму	вилучення
<i>if absolutely necessary, it may be tilted onto its back</i> [Beko].	за необхідності нахиляйте його назад	вилучення
<i>Cleaning and user maintenance shall not be made by children</i> [Beko].	Не дозволяйте дітям виконувати чищення та обслуговування.	вилучення
<i>if the power supply cord is damaged, it must be replaced by the manufacturer, the manufacturer's after-sales service department</i> [Bing].	якщо пошкоджений шнур живлення, його слід замінити у виробника, в авторизованому сервісному центрі.	вилучення
<i>If at any moment you detect any problem with your product or have any doubt, do not hesitate to contact Cecotec Technical Support Service</i> [Cecotec].	Якщо в будь-який момент ви виявите будь-які проблеми з вашим продуктом або у вас виникнуть будь-які сумніви, звертайтеся в Офіційний сервісний центр Cecotec	вилучення
<i>When using the steamer, follow the below indications</i> [Beko].	При використанні пароварки.	вилучення
<i>If the selected function is not compatible with the programmed wash cycle, the corresponding indicator light will flash and the function will not be activated</i> [RZTK].	Якщо вибрана опція несумісна з заданою програмою, індикаторна лампа почне блимати й опція не активується.	вилучення

Перекладач, що займається технічним перекладом, повинен володіти рідною та іноземною мовами, відмінно розуміти технічну термінологію, що характерна для конкретної галузі, вміти працювати з інформаційними

джерелами, оскільки це впливає на якість смислового передачі перекладу.

Часто при технічному перекладі виникають проблеми через нестачу кваліфікованих перекладачів, які б майстерно володіли технічною термінологією та мали розвинені лінгвістичні здібності [Комисаров 1980, с. 107]. У таких випадках виникає втрата смислового навантаження тексту під час перекладу. Тому перед безпосереднім використанням перекладеного тексту важливо проводити додаткову перевірку фахівцями з технічного перекладу та лінгвістами для максимально точної адаптації перекладу до вихідного тексту [Рецкер 2004, с. 117].

Технічні тексти вимагають точного перекладу, використовуючи відповідні лексичні еквіваленти у мові перекладу. Використання синонімів та переклад описового характеру застосовуються в основному в ситуаціях надзвичайної необхідності:

Табл. 2.5

Приклади з інструкцій до приладів

<i>Do not touch the airflow blade with your hands or fingers during heating [Whirlpool].</i>	<i>Не торкайтеся лопаті, яка спрямовує повітряний потік, руками або пальцями, коли кондиціонер працює на обігрів.</i>	описовий переклад
<i>Do not insert your fingers or foreign substances into the air inlet/ outlet of the air conditioner [Whirlpool].</i>	<i>Не встромляйте свої пальці або сторонні речі в отвори кондиціонера, які призначені для забирання або випускання повітря.</i>	описовий переклад
<i>Exhausted appliances should be collected separately in order to optimise the cost of reusing and recycling the materials inside the machine [Whirlpool].</i>	<i>Прилади, термін служби яких скінчився, збираються окремо задля оптимізації переробки й утилізації їх матеріалів без потенційної загрози для атмосфери й громадського здоров'я.</i>	описовий переклад

<i>Do not install this appliance near a heater, or inflammable material [Whirlpool].</i>	<i>Не встановлюйте цей прилад поблизу нагрівальних приладів або біля речовин, які здатні самозайматися.</i>	описовий переклад
---	--	-------------------

Лексичний склад технічних текстів знаходиться на етапі найінтенсивнішої еволюції. Це стосується як термінологічного, так і загальнонаукового словникового складу таких текстів. У зв'язку з цим особливу важливість набувають дослідження, спрямовані на вивчення функціонування лексичних одиниць технічного контексту. Зауважимо, що в спеціалізованих текстах діє повна відсутність повнозначних дієслів у індивідуальних формах. У технічних текстах переважають пасивні форми та форми простого теперішнього часу, що відображає основні характеристики та завдання технічного вираження:

Табл. 2.6

Приклади з інструкцій до приладів

<i>After 5 sets, the ferment should be renewed because after a while it becomes weaker and provides for a less solid consistency [Miele].</i>	Після приготування 5 партій закваску слід взяти нову – з часом вона дещо виснажується, що призводить до отримання йогурту менш густої консистенції.	заміна стану
<i>This appliance can be used by children aged from 3 years and above if they have been given supervision [Miele].</i>	Цим приладом можуть користуватися діти віком від 3 років і старші, якщо вони знаходяться під наглядом.	заміна
<i>The ducts in the pressure regulator allowing the escape of steam should be checked regularly to ensure that they are not blocked [Miele].</i>	Потрібно регулярно перевіряти канали регулятора тиску, через які виходить пара, чи їх не заблоковано.	заміна стану

Отже, для досягнення адекватного перекладу технічних текстів і забезпечення їхньої еквівалентності використовуються такі методи, як

додавання, перестановки, заміни лексичних та граматичних одиниць, а також опущення. Ці методи допомагають зберегти точність та адекватність перекладу.

Переклад технічних текстів повинен правильно та точно передавати зміст оригіналу та залишатися якомога ближчим до початкової форми. Відступи в перекладеному тексті мають бути виправдані особливостями мовного стилю, до якого спрямований переклад цього тексту. Важливо зауважити, що адекватний переклад потребує спеціалізованих знань та підготовки для правильного використання термінів. Технічні терміни розповсюджені в численних документах та глосаріях. Визначення тих самих термінів можуть відрізнятися не лише за формулюваннями, прийнятими в різних документах і програмах, але і через різницю в прийнятих концепціях.

Переклад технічних текстів є складним завданням, яке вимагає від перекладача глибоких знань не лише мови, а й технічних питань. Під час перекладу таких текстів важливо дотримуватися балансу між вірною передачею змісту та вимогами стилю мови перекладу. Специфіка технічних текстів полягає в інтенсивній еволюції їхнього лексичного складу та в особливостях використання дієслів, що відзначаються перевагою пасивних форм та форм простого теперішнього часу.

Для досягнення успішного перекладу технічних текстів важливо знати не тільки мовну структуру, але й вміти працювати з технічною термінологією та матеріалом, що перекладається. Від перекладача вимагається адекватне використання термінів та їх правильне розуміння. Дотримання мовних норм і стилю є важливим аспектом процесу перекладу, але завжди існує компроміс між точністю та адаптацією тексту для мови перекладу. Усі ці аспекти важливі для забезпечення високої якості технічного перекладу, що є важливим фактором в забезпеченні сприйняття та розуміння технічної інформації в різних мовах та країнах. Тому й потрібні знання в галузі досліджуваної термінології і високий рівень володіння різними видами перекладу.

ВИСНОВКИ

Технічні тексти мають свої власні особливості, які відрізняють їх від інших типів текстів. Ці особливості залежать від конкретної галузі науки або техніки, до якої вони відносяться, а також від рівня їх спеціалізації. Загальноприйнятою ідеєю є те, що технічні тексти характеризуються об'єктивністю та логічним викладом матеріалу, при цьому не просліджується емоційність та образність. Однак поняття «нейтрального» стилю є відносним, і відсутність емоційності та образності сама по собі є важливою стилістичною ознакою.

Технічна література зазвичай слугує для систематизації знань, передачі наукових даних та результатів досліджень. Основні ознаки: інформативність, логічність, точність та об'єктивність викладу матеріалу. Мовні засоби, які використовуються, включають абстрактну лексику, символи, багато термінів, схем, таблиць, графіків, іншомовних слів та технічну термінологію.

В даній кваліфікаційній роботі було розглянуто ряд питань:

- визначили поняття тексту, технічного тексту та інтерпретації тексту (ми ідентифікували текст як послідовність символів, яка має структуру та спрямована на передачу інформації; технічний текст – певна форма тексту, яка спеціалізується на передачі технічної інформації, використовуючи термінологію та концепції, характерні для конкретної галузі; інтерпретація тексту – процес розуміння та розкриття значень тексту, що передбачає розширення інформації через аналіз та контекстуалізацію;

- дослідили жанрово-стилістичну специфіку технічних текстів (вони мають точність та чіткість викладу інформації, використовується технічна термінологія та об'єктивний стиль, а формалізовані структури, такі як заголовки, таблиці та схеми, розширюють здатність до ефективного передавання технічної інформації.

- розглянули методологію дослідження технічних текстів (ТТ) та проаналізували стратегії та прийоми інтерпретації ТТ, таких як вивчення

контексту, розбір структурно-семантичних зв'язків і використання додаткових джерел для роз'яснення термінів.

- провели аналіз структурно-семантичних та прагматичних чинників інтерпретації технічного тексту (враховували структурні елементи тексту, так і семантичні відношення між термінами для повноцінного розуміння; та як специфіка аудиторії та мета інформування, впливають на ефективність інтерпретації);

- розглянули особливості перекладу технічних текстів (вимагав не лише мовної компетентності, а й глибокого розуміння технічної термінології та концепцій, адже важливо враховувати контекст, аудиторію та мету перекладу для забезпечення точності та адекватності.

Вивчення технічних текстів вимагає комплексного підходу, що включає аналіз мовної структури, розуміння термінології та ефективних методів інтерпретації для забезпечення якісного розуміння та перекладу інформації. Серед характерних лексичних особливостей технічної літератури виділяється велика кількість спеціальних термінів та термінологічних словосполучень, які мають свої лінгвістичні властивості, але відрізняються від звичайних слів завдяки їхньому науковому значенню і специфіці використання в конкретних галузях науки та техніки. Такі терміни є багатозначними, і їхнє значення завжди залежить від контексту. Важливим викликом при перекладі є терміни-неологізми, які не завжди відображені в словниках. Надзвичайно складним завданням є переклад термінів, які мають різні значення в різних наукових галузях або в залежності від конкретного контексту, терміни, що стосуються різних видів приладів чи обладнання. Перекладачеві доводиться враховувати контекст для визначення точного значення багатозначних термінів.

Окрім термінів, технічні тексти використовують спеціальну технічну фразеологію, яка часто включає в себе стереотипні слова та фрази, включаючи ідіоми та усталені вирази. Важливо також враховувати велику кількість різних скорочень і аббревіатур, які є стандартними та офіційними в

цій літературі і не можуть бути довільно змінені чи замінені: **HVAC**: *Heating, Ventilation, and Air Conditioning* (Системи опалення, вентиляції та кондиціонування повітря), **CPU**: *Central Processing Unit* (Центральний процесор), **RAM**: *Random Access Memory* (Оперативна пам'ять), **PDF**: *Portable Document Format* (Портативний формат документу) та інші – допомогли спростити технічні тексти, зменшити обсяг і полегшити сприйняття інформації.

Суть адекватної інтерпретації технічного тексту полягає в здатності передати інформацію і значення тексту точно та вірно, зберігаючи його прагматичний потенціал і враховуючи лінгвокультурні стереотипи носіїв мови та культури читача. Успішна інтерпретація технічних текстів залежить від різних чинників, зокрема структурно-семантичних та прагматичних.

Серед структурно-семантичних чинників важливу роль відіграють терміни та спеціалізована лексика: *general safety instructions/ important safety information* (загальні правила безпеки), *technical specification* (технічні характеристики), *installation* (установка), *operating instructions* (експлуатація), *troubleshooting* (усунення несправностей), *maintenance* (догляд), *guarantee and service* (умови гарантування). Для адекватного перекладу технічного тексту необхідно розрізняти терміни та звичайні слова, а також враховувати багатозначність термінів у різних контекстах.

Прагматичні чинники інтерпретації технічних текстів включають питання культурного контексту, стилістичних особливостей, намірів та очікувань аудиторії. Важливо зберігати тон і стиль оригіналу, адаптуючи їх до вимог цільової аудиторії. Наприклад, терміни та структура речень відрізняються в технічних текстах для фахівців та іншої аудиторії: *The term «artificial intelligence» refers to the simulation of human intelligence in machines* (Термін «штучний інтелект» посилається на імітацію людського інтелекту в машинах); *The user manual should provide clear and concise instructions for operating the device* (Інструкція користувача повинна надавати чіткі та лаконічні інструкції для роботи з пристроєм) – ці приклади ілюструють, як

правильний вибір термінів та прагматичний підхід допомагають забезпечити адекватну інтерпретацію технічних текстів для різних аудиторій.

У цілому, технічна література має за мету систематизувати та передати наукові знання, і для повноцінного перекладу таких текстів необхідно враховувати їхню специфіку та лексико-граматичні особливості. Проведене дослідження лише охопило частину питань, пов'язаних з даною проблематикою. Це свідчить про можливість подальшого наукового дослідження в цьому напрямку.

Таким чином, ми розглянули важливі аспекти вивчення технічних текстів, відобразили їхню унікальність та вплив на процес інтерпретації та перекладу. Технічні тексти визначаються своєю об'єктивністю, логічністю та виключенням емоційності, але концепція нейтрального стилю є відносною. Нами було детально розглянуто методологію дослідження та стратегії інтерпретації технічних текстів, що включає вивчення контексту, аналіз структурно-семантичних зв'язків та використання додаткових джерел для роз'яснення термінів. В роботі особливий акцент зроблено на структурно-семантичні та прагматичні чинники адекватної інтерпретації технічного тексту, також важливим є саме розуміння термінів та лексично-граматичних особливостей технічної літератури. Труднощі перекладу розглянуто на дослідженні багатозначних термінів та неологізмів для збереження прагматичного потенціалу тексту та адаптації до лінгвокультурних особливостей аудиторії.

Загалом, вивчення технічних текстів визначається комплексним підходом, що обов'язково враховує особливості мовної структури, розуміння термінології та застосування ефективних методів інтерпретації. Актуальними вважаємо подальші наукові дослідження у даній області.

SUMMARY

Technical texts have their own characteristics that distinguish them from other types of texts. These characteristics depend on the specific field of science or technology they belong to, as well as their level of specialization. The commonly accepted idea is that technical texts are characterized by objectivity and a logical presentation of material, without emotional or figurative language. However, the notion of a neutral style is relative, and the absence of emotion and imagery is, in itself, an important stylistic feature.

Technical literature typically serves to systematize knowledge, convey scientific data, and report research results. The key features are informativeness, logical structure, accuracy, and objectivity in presenting the material. Linguistic means used in technical texts include abstract vocabulary, symbols, numerous specialized terms, schematics, tables, graphs, loanwords, and technical terminology.

A number of issues were considered in this qualification work:

- defined the concepts of text, technical text and text interpretation (we identified text as a sequence of symbols that has a structure and is aimed at conveying information; technical text is a certain form of text that specializes in conveying technical information using terminology and concepts specific to a specific field text interpretation – the process of understanding and uncovering the meanings of the text, which involves the expansion of information through analysis and contextualization;
- researched the genre-stylistic specificity of technical texts (they have accuracy and clarity of presentation of information, technical terminology and objective style are used, and formalized structures, such as headings, tables and diagrams, expand the ability to effectively convey technical information.
- considered the methodology of research of technical texts (TT) and analyzed strategies and techniques of interpretation of TT, such as studying the context, analysis of structural-semantic relations and use of additional sources for

clarification of terms.

- conducted an analysis of the structural-semantic and pragmatic factors of the interpretation of the technical text (we took into account the structural elements of the text, as well as the semantic relations between the terms for a full understanding; and how the specificity of the audience and the purpose of informing affect the effectiveness of the interpretation);

- considered the peculiarities of the translation of technical texts (required not only language competence, but also a deep understanding of technical terminology and concepts, because it is important to take into account the context, audience and purpose of the translation to ensure accuracy and adequacy).

Among the lexical features of technical literature, a large number of specialized terms and terminological phrases are notable. These terms have their linguistic properties but differ from ordinary words due to their scientific significance and specific use in various fields of science and technology. Such terms are polysemous, and their meaning always depends on the context. A significant challenge in translation is dealing with neologisms, terms that are not always found in dictionaries. Translating terms that have different meanings in different scientific fields or depending on the context, as well as terms related to different types of devices or equipment, can be particularly challenging for a translator. The context is crucial for determining the precise meaning of polysemous terms.

In addition to terms, technical texts use specialized technical phraseology, which often includes stereotypical words and phrases, including idioms and fixed expressions. It's also essential to consider the widespread use of various abbreviations and acronyms, which are official and standardized in this literature and cannot be arbitrarily altered or replaced. For example: HVAC (Heating, Ventilation, and Air Conditioning), CPU (Central Processing Unit), RAM (Random Access Memory), PDF (Portable Document Format). These abbreviations and acronyms have helped simplify technical texts, reduce volume, and enhance information comprehension.

In addition to terms, technical texts use specialized technical phraseology, which often includes stereotypical words and phrases, including idioms and fixed expressions. It is also important to consider the large number of different abbreviations and acronyms, which are standard and official in this literature and cannot be arbitrarily changed or replaced.

The essence of adequate interpretation of a technical text lies in the ability to convey the information and meaning of the text accurately and correctly while preserving its pragmatic potential and considering the linguistic and cultural stereotypes of the language users and the culture of the reader. Successful interpretation of technical texts depends on various factors, including structural-semantic and pragmatic factors. Among the structural-semantic factors, the role of terms and specialized vocabulary is significant. For an adequate translation of a technical text, it is necessary to distinguish between terms and common words, as well as to consider the polysemy of terms in different contexts.

Pragmatic factors in the interpretation of technical texts include issues of cultural context, stylistic features, intentions, and expectations of the audience. It is important to maintain the tone and style of the original while adapting them to the requirements of the target audience. These examples illustrate how the correct choice of terms and a pragmatic approach help ensure adequate interpretation of technical texts for different audiences. Overall, technical literature aims to systematize and convey scientific knowledge, and for a full translation of such texts, it is necessary to consider their specificity and lexical-grammatical features. The conducted research only covers a part of the issues related to this topic, indicating the possibility of further scientific research in this direction.

Thus, we considered important aspects of studying technical texts, reflected their uniqueness and impact on the process of interpretation and translation. Technical texts are defined by their objectivity, logic and exclusion of emotionality, but the concept of a neutral style is relative. We have reviewed in detail the research methodology and strategies for interpreting technical texts, which includes studying the context, analyzing structural-semantic relationships,

and using additional sources to clarify terms. In the work, special emphasis is placed on the structural-semantic and pragmatic factors of adequate interpretation of the technical text, it is also important to understand the terms and lexical-grammatical features of the technical literature. Difficulties of translation are considered by researching ambiguous terms and neologisms in order to preserve the pragmatic potential of the text and adapt it to the linguistic and cultural characteristics of the audience.

In general, the study of technical texts is determined by a comprehensive approach, which necessarily takes into account the peculiarities of the language structure, the understanding of terminology and the use of effective methods of interpretation. We consider further scientific research in this area to be relevant.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абабілова Н. М., Білокамінська В. Л. Особливості перекладу термінів українською мовою // Молодий вчений. 2015. № 2 (17). С. 126–128.
2. Алексеева И. С. Введение в переводоведение : учеб. пособие для студ. филол. и лингв. фак. высш. учеб. заведений. М. : Академия, 2004. 352 с.
3. Альошина М. Д. Критерії та принципи визначення адекватності відтворення ідіостилю автора в перекладі // Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Філологія. 2018. № 37. Том 3. С. 54–57.
4. Арнольд И. В. Семантика. Стилистика. Интертекстуальность / науч. ред. П. Е. Бухаркин. Изд. 2-е. М. : Книжный дом «Либроком», 2011. 448 с.
5. Арнольд И. В. Стилистика современного английского языка (стилистика декодирования) : учеб. пособие для студентов пед. институтов. Л. : Просвещение, 1981. 295 с.
6. Арутюнова Н. Д. Номинация и текст // Языковая номинация (Виды наименований) / [отв. ред. Б. А. Серебренников, А. А. Уфимцева]. М. : Наука, 1977. С. 304–357.
7. Баженова Е. А. Научный текст в аспекте политекстуальности. Пермь : Изд-во Пермского ун-та. 2001. 174 с.
8. Балацька О. Л., Куц О. В., Педашев С. А. Особливості англоукраїнського перекладу багатокomпонентних термінів: лексичні трансформації // Молодий вчений. 2019. № 5.1 (69.1). С. 14–17.
9. Баловнєва О. О. Особливості перекладу англійської науково-технічної термінології. Житомир : Житомирський державний університет, 2004. 11 с.
10. Барт Р. Лингвистика текста // Новое в зарубежной лингвистике. М. : Прогресс, 1978. Вып. 8. Лингвистика текста. С. 442–449.
11. Бахтин М. М. Проблема текста в лингвистике, филологии и других гуманитарных науках // Русская словесность. От теории словесности к структуре текста. Антология. М. : Academia, 1997. С. 227–244.

12. Бацевич Ф. С. Нариси з лінгвістичної прагматики : монографія. Л. : ПАІС, 2010. 336 с.
13. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : [підручник]. К. : Академія, 2004. 344 с.
14. Белова А. Д. Поняття «стиль», «жанр», «дискурс», «текст» у сучасній лінгвістиці // Іноземна філологія. К. : Вища школа, 2002. Вип. 32–33. С. 7–14.
15. Білозерська Л. П. Термінологія та переклад : навч. посіб. для студ. філол. напрямку. Вінниця : Нова Книга, 2010. 232 с.
16. Бондаренко О. Особливості перекладу аббревіатур, акронімів і скорочень // Теоретичні й прикладні проблеми сучасної філології. 2015. Вип. 1. С. 76–83.
17. Борисова Л. И. Справочник по общему и специальному переводу / под ред. Л. И. Борисова, Т. А. Парфенова. М. : НВИ-Тезаурус, 2005. 326 с.
18. Бортничук Е. Н. Теорія і практика перекладу. К. : Вища школа, 1981. Вип. 5. С. 35–43.
19. Брандес О. П. Прагматика языка как переводческая проблема : Тетради переводчика. М. : Международные отношения, 1979. Вып. 16. С. 65–71.
20. Вакуленко М. О. Термін і термінологія: основні положення та методи дослідження // Проблеми семантики слова, речення та тексту. 2010. № 25. С. 52–68.
21. Ванников Ю. В. Типы научных и технических текстов и их лингвистические особенности. М. : ВЦП, 1998. 240 с.
22. Вейзе А. А. Чтение, реферирование и аннотирование иностранного текста. М. : Высшая школа, 1985. 127 с.
23. Виноградов В. С. Перевод: общие и лексические проблемы : учебное пособие. М. : КДУ, 2006. 240 с.
24. Вихристюк Л. С. Термінотворення у науково-технічній літературі. Донецьк : Донбаський державний технічний університет, 2005. 26 с.

25. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования. М. : Наука, 1981. 139 с.
26. Гарбовский Н. К. Теория перевода : учебник. М. : Изд-во Моск. ун-та, 2004. 544 с.
27. Головин Б. Н. Лингвистические основы учения о терминах : учеб. пособие для филол. спец. вузов. М. : Высш. шк., 1987. 104 с.
28. Голянич М. Курс лінгвістичного аналізу тексту в світлі сучасних наукових парадигм // Українська мова в освіті. Івано-Франківськ : Плай, 2000. С. 154–173.
29. Гореликова С. Н. Природа термина и некоторые особенности терминообразования в английском языке // Вестник ОГУ. 2002. № 87. С. 21–31.
30. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти. К. : КМ Academia, 2000. 216 с.
31. Дейк Т. А. ван. Стратегии понимания связного текста // Новое в зарубежной лингвистике. Когнитивные аспекты языка. М. : Прогресс, 1988. Вып. 23. С. 153–211.
32. Дрінко Г. Г. Спонукальні конструкції в англійській та українській мовах : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.17 / Донецький національний ун-т. Донецьк, 2005. 182 с.
33. Жлуктенко Ю. О. Проблемы адекватности перевода // Теория і практика перекладу. К. : Вища школа. 1981. Вип. 6. С. 85–94.
34. Загнітко А. П. Структурні і семантичні різновиди української синтаксичних інновацій // Лінгвістичні студії. Вип. 11. Ч. І. Донецьк : ДНУ, 2003. С. 135–147.
35. Зацний Ю. А. Сучасний англomовний світ і збагачення словникового складу. Львів : ПАІС, 2007. 228 с.
36. Кальниченко О. А., Подміногін В. О. Переклад та адаптація // Вісник Харківського нац. у-ту ім. В. Н. Каразіна. Сер. Романо-германська філологія. Харків : ХНУ, 2004. № 636. С. 201–206.

37. Карабан В. І. Переклад англійської науково-технічної літератури. Вінниця : Нова Книга, 2001. 303 с.
38. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2004. 576 с.
39. Кияк Т. Р., Каменська О. І. Семантичні аспекти нормалізації термінологічних // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка : зб. наук. пр. Житомир : Вид-во Житомирського державного університету, 2008. Вип. 38. С. 77–80.
40. Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу. К. : Академія, 2001. 290 с.
41. Комисаров В. Н. Прагматика перевода // Комисаров В. Н. Лингвистики перевода. М. : Международные отношения, 1980. С. 106–116.
42. Коптілов В. Теорія і практика перекладу : навч. посіб. К. : Юніверс, 2002. 280 с.
43. Корунець І. В. Порівняльна типологія англійської та української мов (англ. мовою) : навчальний посібник. Вінниця : Нова книга, 2003. 464 с.
44. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (англійською і українською мовою). К. : Вища школа, 1998. 175 с.
45. Кришталь О. О Термінологія як система : електр. версія. URL : <http://repo.uipa.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2132/1/Krishtalj.pdf> (дата звернення: 05.11.2023).
46. Кухаренко В. А. Інтерпретація тексту : підруч. для студентів ст. курсів філол. спец. Вінниця : Нова книга, 2004. 272 с.
47. Ліпінська А. В. Науково-технічна термінологія : навч. посіб. для дистанційного навчання / за ред. М. І. Жалдака. К. : Університет «Україна», 2007. 219 с.
48. Лотте Д. С. Вопросы заимствования и упорядочения иноязычных терминов и терминологических элементов. М. : Наука, 1981. 321 с.

49. Навагіна А., Кондратенко А. Актуальні проблеми перекладу сучасних науково-технічних текстів // Документно-інформаційні комунікації в умовах глобалізації: стан, проблеми і перспективи : матеріали II Всеукраїн. наук.-практ. Інтернет-конф. Полтава : ПолтНТУ, 2016. С. 305–308.
50. Олійник А. Д. Прагматика науково-технічного тексту як наративного дискурсу // *Studia Linguistica*, 2011. С. 433–438.
51. Проценко Т. Різні підходи до визначення терміну в термінознавстві : електр. версія. URL : http://www.kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/04_protzenko.pdf (дата звернення: 05.11.2023).
52. Радзієвська Т. В. Комунікативно-прагматичні аспекти текстотворення : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.15 / НАН України, Ін-т укр. мови. К. , 1999. 390 с.
53. Радченко М. О. Особливості перекладу аббревіатур та скорочень // Теоретичні й прикладні проблеми сучасної філології. 2014. С. 112–114.
54. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика. Очерки лингвистической теории перевода. М. : Р. Валент. 2004. 240 с.
55. Столярская Е. В. Особенности перевода терминов в научно-технической литературе. К. : НГУ, 2007. 256 с.
56. Суперанская А. В. Терминология и номенклатура // Проблематика определений терминов в словарях разных типов. Л. : Наука, 1976. С. 73–83.
57. Тураева З. Я. Лингвистика текста. М. : Просвещение, 1986. 127 с.
58. Харченко С. В. Науково-технічна термінологія. К. : НАУ, 2009. 111 с.
59. Худолєєва С. П. До питання про термінологічну синонімію // Мовознавство. 1998. № 5. С. 60–63.
60. Чернявская В. Е. Лингвистика текста: поликодовость, интертекстуальность, интердискурсивность : учеб. пособие. М. : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. 248 с.
61. Шевчук С. В. Ділове мовлення. К. : Літера ЛТД, 2003. 448 с.
62. Швейцер А. Д. Теория перевода: статус, проблемы, аспекты. М. :

Наука, 1988. 275 с.

63. Яблочнікова В. О. Перекладацька адекватність та еквівалентність // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. Філологія. 2019. № 38. Том 1. С. 177–179.

64. Allwood I. Linguistic Communication as Action and Cooperation : електр. версія. URL : https://www.researchgate.net/publication/246699558_Linguistic_Communication_as_Action_and_Cooperation (дата звернення: 05.11.2023).

65. Beaugrande R. Text, Discourse and Process: Towards a Multidisciplinary Science of Text. N. Y. : Norwood, ALEX, 1980. Vol. XV. 351 p.

66. Biden B. Cultural Translation: An Introduction to the Problem, and Responses // Translation Studies. 2009. Vol. 2. №. 2. P. 196–219.

67. Ehlich K. N. Permanent Source of Scientific Terminology. Cambridge : CUP, 1999. P. 135–137.

68. Fairclough N. Language and power. Longman : London and New York, 1989. 259 p.

69. Felber J. H. Terminology Manual. Paris : Unesco/Infoterm, 1984. 426 p.

70. Gotti M. Investigating specialized discourse. Bern : Peter Lang AG, 2011. 119 p.

71. Harmer J. The Practice of English Language Teaching. Longman : Pearson Longman, 1991. 296 p.

72. Harris Z. S. Discourse Analysis: A Sample Text // Language. 1952. Vol. 28. P. 474–494.

73. Hutcheon L. A Theory of Adaptation. Routledge, 2006. 273 p.

74. Kress G. Gains and Losses: New Forms of Texts, Knowledge and Learning // Computers and Composition, 2005. Vol. 22. P. 5–22.

75. Leech G. Principles of Pragmatics. L. : Penguin Books, 1983. 250 p.

76. Levinson S. C. Pragmatics. Cambridge : Cambridge Univ. Press, 1983. 420 p.

77. Newmark P. A Textbook of Translation. New York : Prentice Hall, 1988. 292 p.
78. Sanders J. Adaptation and Appropriation. L. : Routledge, 2006. 90 p.
79. Stubbs M. Discourse Analysis: The Sociolinguistic Analysis of Natural Language. Oxford : Blackwell, 1983. 272 p.
80. Venuti L. The Translator's Invisibility: A History of Translation. L. : Routledge, 1995. 324 p.
81. Werth P. Text Worlds: Representing Conceptual Space in Discourse. L. : Longman, 1999. 410 p.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

82. Beko : електр. версія. URL : <https://www.beko.com/content/dam/gulf-gcc-aem/gulf-gcc-aemProductCatalog/product-documents/8888793200-WC712/en-US-201907221108757-User-Manual-File-Longen-US.pdf> (дата звернення: 05.11.2023).
83. Bing : електр. версія. URL : <https://www.Bing.com> (дата звернення: 24.10.2023).
84. Cecotec : електр. версія. URL : https://cecotec.tech/upload/medialibrary/b8b/b8bd159ccf035b02e36d85a8ee8b03_92 (дата звернення: 24.10.2023).
85. Miele : електр. версія. URL : https://www.miele.ua/pmedia/ZGA/TX3587/9938290-000-01_9938290-01 (дата звернення: 29.10.2023).
86. RZTK : електр. версія. URL : https://i2.rozetka.ua/goods/documents/1080189/rztk_rc_105s_led_documents_1080189723.pdf (дата звернення: 03.11.2023).
87. Whirlpool : електр. версія. URL : https://www.moyo.ua/ua/pub/files/documents/3460_1549550145/ (дата звернення: 03.11.2023).